

El Berguedà
terra de futurs

Les 7 cares del Pedraforca

**Agència de desenvolupament
del Berguedà**
Pl. Sant Joan, 16 2on.
08600 Berga
Tel. 0034 938 247 700
turisme@elbergueda.cat
www.visitbergueda.cat
<https://emblematic.interreg-med.eu>
www.emblematic-med.eu

Crèdits

Textos: **Presentació de l'ecoviatge "les 7 cares del Pedraforca"**, Isaac Vilalta.
Disseny gràfic: **Cloudprint IKE**
Impressió: **Impremta Boixader**
Edició: **Setembre 2019**

ISBN: B 20844-2019

Project co-financed by the European
Regional Development Fund

Índex

Introducció	3
Introducció de la zona	9
Presentació de l'ecoviatge	15
On dormir	51
On menjar	61
On visitar productors locals	67
Què visitar i què fer	73
Comportaments responsables	79
Com arribar	85
Glossari	89

Foto: Rafael López-Monné

Introducció

Muntanyes Emblemàtiques del Mediterrani

Benvolgut lector,

El que teniu a les vostres mans no és només una guia turística de *Les 7 cares del Pedraforca*, sinó també el resultat d'un ambiciós projecte dut a terme per la xarxa de Muntanyes Emblemàtiques del Mediterrani. El Pedraforca pertany a un grup de zones de muntanya mediterrànies que treballen juntes per oferir-vos una experiència de viatge més intensa, autèntica i sostenible. Podeu gaudir d'aquestes experiències a través de 9 ecoviatges diferents (vegeu el mapa a la part superior), que us portaran a descobrir les joies amagades al voltant d'una de les muntanyes més sorprenents de la conca mediterrània amb tots els sentits.

Cada ecoviatge us ofereix una ruta o un grup de rutes entorn d'aquestes muntanyes. Mentre gaudiu d'aquest viatge a peu, en bicicleta o a cavall, o utilitzeu transports públics, teniu l'oportunitat d'explorar les singularitats de les zones i de descobrir activitats, creacions i festes que ofereixen els residents. Totes les rutes estan perfectament integrades en paisatges que encara conserven les empremtes i l'esperit de les seves cultures antigues i la seva bellesa.

Però hi ha més: com que sabem la importància que té la sostenibilitat i el turisme responsable per vosaltres, estem compromesos a oferir-vos una experiència que:

- Està ubicada a zones de l'interior que es troben fora de les rutes turístiques habituals (i massificades);
- Ha estat concebuda i desenvolupada principalment utilitzant i posant en valor una infraestructura ja existent;
- És el resultat d'un procés participatiu amb actors locals que són conscients de les bones pràctiques mediambientals relacionades amb el consum d'aigua i energia, gestió de residus, foment de productes locals i de temporada i obtenció d'etiquetes ecològiques;
- Està concebuda per afavorir la interacció amb la població local i els productors;
- **Us permetrà viure durant un temps l'essència d'una muntanya mediterrània, la seva naturalesa, la seva cultura i la seva gent i tradicions. Som-hi, us estem esperant!**

Els vostres EMbleMatiC amfitrions,

Project co-financed by the European Regional Development Fund

Nou viatges EMbleMatiCs

Un cop hàgiu gaudit de l'ecoviatge d'aquesta guia, sereu benvinguts a seguir visitant una de les altres 8 rutes de turisme sostenible localitzades a les zones d'interior dels territoris que formen part de la xarxa de Muntanyes Emblemàtiques del Mediterrani.

Podeu trobar més informació a la pàgina web de la xarxa www.emblematic-med.eu i a continuació:

Canigó, França

Els contraforts del Canigó

Vine a explorar, degustar i sorprendre't gaudint d'una visió canviant de la muntanya sagrada dels catalans! Els contraforts del Canigó, la promesa d'un passeig lent i curiós ple d'aromes naturals.

www.canigo-grandsite.fr

Çika, Albània

De la muntanya Çika a la platja

Una ruta escènica paral·lela a la cresta del Çika, enriquida amb un ram de cinc camins que s'estenen cap als balcons i paisatges, el patrimoni natural i cultural i l'escalfor de la gent; és el cor d'aquest viatge.

<http://himara.gov.al/>

Pedraforca, Espanya

Les 7 cares del Pedraforca

Les 7 cares del Pedraforca és una nova experiència que et portarà a descobrir tots els llocs secrets amagats d'aquesta muntanya màgica. Des d'un dia fins a set dies per impregnar-te'n!

www.visitbergueda.cat

Gran Sasso, Itàlia

El Gran Sasso, una muntanya de Sants i de guerrers

Ascensió des de la vall de Tirino fins al Gran Sasso, el pic més alt de les Muntanyes Apenines. Gaudeix d'un viatge emocional per la natura, les antigues tradicions, els paisatges i els saborosos productes locals.

www.galgransassovelino.it / www.yesgransasso.com

Olympus, Grècia

Ruta cultural "Déu Olimp"

Una ruta mítica que combina un entorn grandios amb notables monuments històrics en una harmonia única. Una infraestructura i uns serveis organitzats ofereixen aquesta experiència on realment val la pena la visita!

www.pieriki-anaptixiaki.gr

Etna, Itàlia

Un ecoviatge pels camins de l'Etna entre camps florits de ginesta i vinyes

Descobreix tradicions que no han canviat des de fa cents d'anys. Viu amb l'experiència dels residents la seva cultura i la seva vida quotidiana fins que t'enamoris d'aquesta part especial del món.

www.galetnaalcantara.org

Serra de Tramuntana, Espanya

La ruta del Comte Mal

Sota el refugi de la majestuosa muntanya Galatzó, que s'alça sobre el mar, passejaràs en una terra de llegendes, a través d'un excepcional paisatge cultural, format durant segles pels orgullosos habitants locals.

<https://caminspedra.conselldemallorca.cat/ca/-/la-ruta-del-comte-mal>

Mnt (Psiloritis) Ida, Grècia

Pels camins del mite

A través de l'ecoviatge per la muntanya Ida (Psiloritis) descobriràs els camins dels mites, la història, el patrimoni cultural i la riquesa natural per conèixer el costat més autèntic i el valor del temps de Creta..

www.psiloritisgeopark.gr/Home/2/1.html

Sainte-Victoire, França

Amb ganes de Sainte-Victoire

Volem que gaudeixis de la inesperada Sainte-Victoire i comparteixis el seu autèntic esperit. Experimenta la nostra forma de vida local i coneix gent que encarnen l'esperit del nostre viu territori.

www.fuveau-tourisme.com

Foto: Rafael López-Monné

**Introducció
de la zona**

Introducció de la zona

Foto: Penadri Guies

El Berguedà es troba al nord de la província de Barcelona, on la plana dona pas a les primeres estribacions pirinenques quan es troba amb les serres de Queralt, del Picancel o del Catllaràs. D'aquí enllà tot són muntanyes que aclaparen el visitant.

La comarca, que es troba vertebrada pel riu Llobregat que la travessa de nord a sud amb els seus diversos afluents i amb la C-16 com a principal connexió viària, es descobreix com un petit món de gran interès paisatgístic, històric i humà.

De fet, el Berguedà va ser una comarca agrícola i ramadera fins que la primera industrialització -inicialment amb la transformació de la llana i després amb la introducció del cotó- de final del segle XVIII la va transformar radicalment fins al punt que la ciutat de Berga esdevingué el segon nucli cotoner de Catalunya després de Barcelona.

A partir del 1887 la comarca inicià un llarg període d'increment poblacional que durà fins a la dècada dels seixanta del segle XX. En aquest increment hi tingueren a veure l'establiment de les colònies fabrils a la conca del Llobregat i els inicis de la indústria extractiva del carbó a partir de la segona meitat del segle XIX.

En menys de 40 anys la comarca va passar de 27.000 habitants a prop de 40.500 que es concentraren en aquelles zones on es van establir les colònies tèxtils – a la vora del Llobregat-, les colònies mineres –a l'alt Berguedà-, la fàbrica de ciment del Clot del Moro i la indústria cotonera a la Poble de Lillet.

Peguera. Foto: Òscar Rodbag.

L'alegria, però, va durar ben poc ja que partir dels anys 60, amb l'inici de la crisi minera i tèxtil, va començar una davallada poblacional que encara dura a l'actualitat. No en va, els 31 municipis de la comarca, amb una extensió de 1185 Km² no s'arriben a repartir ni 40.000 persones, fet que representa una densitat de població de 33 habitants per Km².

Aquesta davallada poblacional responia a una regressió dels sectors industrials que concentraven la major part de l'activitat econòmica i de l'ocupació.

Museu de les Mines de Cercs. Foto: Òscar Rodbag.

Així, la majoria de les fàbriques que durant el segle XIX s'havien construït vora del riu Llobregat per tal d'aprofitar la seva força motriu, començaren a patir una greu crisi durant els últims anys de la dècada dels 80 i principis dels 90. El tancament de les fàbriques va suposar una forta sotragada per a l'economia i les perspectives de moltes famílies. Si anar a treballar a una colònia tèxtil havia comportat en el seu dia una millora respecte als treballs agrícoles, el seu tancament implicava el desballestament del sistema econòmic que havia regit durant dues o tres generacions. Suposava el final d'un sistema d'organització social en què l'amo controlava des de les entrades i sortides de la colònia a la pràctica religiosa dels seus treballadors.

Un altre dels puntals de la comarca era la indústria extractiva del carbó, concentrada a la zona nord. Les empreses mineres van arribar a ocupar uns 4000 treballadors. Diversos motius van provocar, però, que aquestes explotacions s'anessin tancant progressivament. Així les mines de Fígols es van clausurar el 1991 tot i que la crisi s'arrossegava des dels anys seixanta quan, la falta de demanda del principal client, la indústria, es va suplir amb la seva substitució per una altre client, la central tèrmica de Cercs.

Tot i així l'explotació va anar perdent treballadors i dels 3500 minaires de principis dels anys setanta es va passar a no quedar-ne cap el 2007 quan va tancar la darrera mina de la comarca, a Saldes.

El tancament de les mines de carbó i la crisi del sector tèxtil van obligar a cercar noves estratègies de reactivació econòmica, entre les quals destacava la posada en relleu d'atractius turístics i la creació de noves activitats i serveis d'oci i lleure.

A la zona de l'alt Berguedà, l'interès turístic ja s'havia despertat feia uns anys gràcies a uns paisatges i uns entorns que motivaven la visita de molta gent de fora i també gràcies a diversos moviments per protegir alguns espais naturals que es començaven a veure amenaçats. Així, l'any 1982 es va declarar el paratge natural d'interès nacional del Massís del Pedraforca, convertint aquesta muntanya en el primer espai protegit de la comarca. Un any més tard, es va crear el Parc Natural del Cadí Moixeró. I al cap de pocs anys es van aprovar els 11 espais protegits que confirmen el gran valor natural i paisatgístic d'aquest territori.

D'aleshores ençà, l'oferta turística i de lleure vinculada a la natura ha anat creixent fins a convertir-se en la principal motivació de la gent que ens visita. Així, indrets com les fonts del Llobregat, la Dou del Bastareny, els Empedrats, la Gallina Pelada o el mateix Pedraforca competeixen per endur-se el màxim nombre de visitants, alhora que també ho fan per mantenir-se el màxim de preservats possible perquè les futures generacions en puguin gaudir de la mateixa manera que ho hem fet fins ara.

Molers, a Saldes. Foto: Rafael López-Monné.

En tot cas, aquest territori no només es nodreix de natura pura, sinó també de la seva combinació amb elements patrimonials com esglésies, castells, antics camins o bé patrimoni industrial avui reconvertit en centres d'interpretació o museus que ens permeten reviure la nostra història des de fa 65 milions d'anys – quan els dinosaures poblaven aquestes contrades- fins a la història més recent del tancament de les mines de carbó.

Via del Nicolau, a Bagà. Foto: Rafael López-Monné.

Foto: Rafael López-Monné

1 Herbes, remeis i dones que anaven pel món.....	17
2 Terra, carbó i dinosaures.....	22
3 L'art de Picasso a Gósol.....	27
4 El Pedraforca: la muntanya emblemàtica	32
5 Càtars i trobadors.....	37
6 Les aigües del Pedraforca	41
7 Turisme actiu entre valls i muntanyes.....	45

Presentació de l'ecoviatge

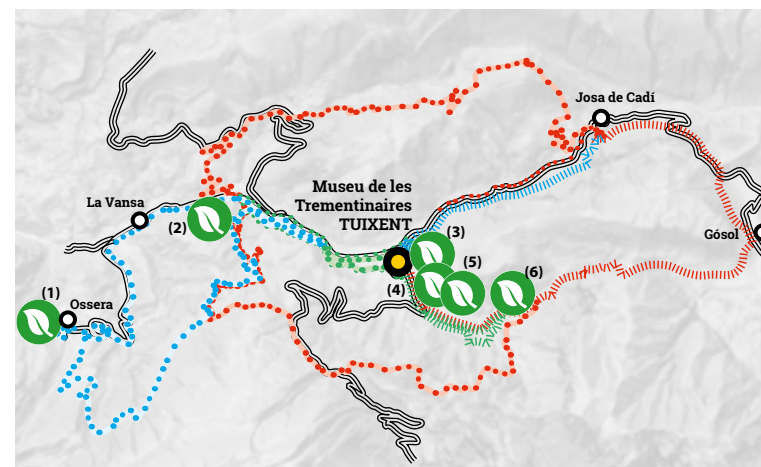
Les 7 cares del Pedraforca és una proposta de set dies de viatge per descobrir tot el què envolta aquesta muntanya emblemàtica. Us proposem set dies per conèixer set aspectes que des de sempre han tingut una estreta relació amb aquesta muntanya: herbes, remeis i dones que anaven pel món; l'art de Picasso a Gósol; terra, carbó i dinosaures; càtars i trobadors; les aigües del Pedraforca; la mateixa muntanya; i el turisme actiu entre valls i muntanyes.

Cada jornada versarà entorn d'una temàtica diferent on podreu visitar un equipament turístic principal per conèixer abastament la temàtica en qüestió. A partir d'aquest recurs, podreu anar a visitar altres espais complementaris que us permetran aprofundir en la matèria o saber-ne alguns matisos. I si us agrada explorar els indrets més insòlits o desconeguts, per cada temàtica trobareu ressenyades tres rutes per fer a peu i tres per fer en bicicleta de muntanya. Per cada modalitat hi trobareu una experiència curta, una de mig dia i una de jornada completa. I per què us diem experiència i no excursió? Doncs perquè no us proposem caminar per caminar ni pedalar per pedalar sinó que us proposem que us apropem a peu o en bicicleta a aquells indrets que amb qualsevol altra modalitat de transport us passarien desapercibuts. Gaudiu tranquil·lament i exploreu amb tota la calma del món els racons més inaudits de forma pausada. Remeneu i remeneu. Converseu amb els pagesos, amb els ramaders i amb els comerciants. Tasteu la carn de vedella, de xai, de pollastre de pagès. Llepeu-vos els dits després d'haver tastat un formatge fresc, un de sec, uns embotits, uns bons rovellons, una mel o una melmelada.

El Pedraforca i els pobles i les valls que l'envolten tenen tot això i molt més. Però per gaudir-ne s'ha de fer sense presses. Si no disposeu d'una setmana sencera, tan se vall!: un dia, dos dies, tres dies... Qualsevol ocasió és bona per gaudir d'aquestes valls i muntanyes ni que sigui per fer-ne un primer tastet. Un cop ho proveu, segur que hi tornareu.

Us atreviu a començar?

1 Herbes, remeis i dones que anaven pel món

Ruta	km	⚡	🕒
..... Ruta de les trementinaires	7,5	200	2 h
..... Per la vall de Josa	13,5	750	3,5 h
..... Les valls de Tuixent a Gósol	23	1250	7 h
..... Un bonic passeig	11	250	2 h
..... Pedalant per les valls de Tuixent	40	1100	4 h
..... La Gran Volta dels 2 colls	51	1600	6 h

La saviesa popular s'esdevé quan connecten les necessitats vitals i els recursos que ofereix la natura. Al tombant del segle XIX amb el XX, a la Vall de Tuixent i de la Vansa, on el Pedraforca s'obre del tot per deixar pas a una canal de poblets aïllats i perduts, les trementinaires van convertir tots els seus coneixements en un ofici únic. Eren dones valentes i sàvies que de les herbes que trepitjaven cada dia en van fer un petit miracle. El 1982, la Sofia d'Ossera, juntament amb el seu marit –un home!, un cas excepcional!-, va fer l'últim viatge per vendre els olis i remeis que treien de les herbes medicinals de la vall. Va ser l'agònic punt i final d'un ofici destinat a desaparèixer.

El fort descens demogràfic que va patir aquesta vall a mitjans del segle XIX va obligar a la seva gent a reinventar-se. Els homes deixaven la llar durant uns mesos per anar a fer de jornalers, de fusters o de miners mentre que les dones se n'anaven a fer de dides. En aquest context però, moltes d'elles van decidir aprofitar els coneixements que tenien de les plantes remeieres per parir un nou ofici, el de les trementinaires. Del pi, per exemple, n'extreien la resina i la destil·laven per fabricar la trementina

que s'usava contra el dolor, els cops i les torçades i també per curar picades d'aranya o d'escurçó. Altres remeis que elaboraven eren l'oli de ginebró, l'oli de llangardaix, el de serp blanca o d'escurçó, o el tabac negre. Amb tota mena d'herbes, flors, bolets, escorces i arrels, les trementinaires feien una gran varietat d'olis macerats, xarops, pomades i infusions.

Eren feines que implicaven a tota la família i quan els remeis estaven a punt, les dones sortien de casa acompanyades per una jove aprenenta per viatjar arreu del país. Feien les rutes a peu un cop o dos a l'any, normalment a l'hivern perquè era quan tenien menys feina a casa, i podien durar des d'uns pocs dies fins a quatre mesos i arribar als 600 quilòmetres. Les trementinaires i les seves aprenentes s'aturaven a masies i pobles petits i s'allotjaven en cases particulars per estalviar despeses. Amb el pas dels anys cada cop es feia més difícil trobar acompanyants i a les ciutats es trobaven feines més ben pagades. La transmissió oral dels coneixements es va trencar i així es va condemnar l'ofici que havia permès a les dones de la Vall de Tuixent i de la Vansa conèixer món. El nom de trementinaires els el van posar fora de la vall; no en va, elles mateixes s'autoanomenaven "dones que anaven pel món".

MUSEU DE LES TREMENTINAIRES

Situat al centre de Tuixent, un petit poble de poc més d'un centenar d'habitants i principal nucli de població de la Vall de Tuixent i de la Vansa, el **Museu de les Trementinaires** ofereix una perspectiva total de les trementinaires i del seu ofici, que va esdevenir una activitat única i exclusiva d'aquesta vall. Reuneix tota la informació recollida sobre el tema com eines, vestits, mostres dels productes i la reproducció d'un obrador com els que utilitzaven en aquell temps per preparar els seus remeis. Per tant, permet conèixer qui eren, quines herbes i remeis treballaven i comercialitzaven i com organitzaven les seves rutes per tot Catalunya. Sempre sortien de la Vall de Tuixent i de la Vansa i ho feien en grup per acabar separant-se per parelles fins arribar a les planes de l'interior i el litoral català i fins i tot part de l'estat francès. Aquest era un ofici de dones que guarien malalties en una època en que, especialment al món rural, no hi havia gaires metges ni veterinaris. Les trementinaires eren dones, trobar-hi un home era excepcional.

Els visitants al museu acaben formant part d'un espai en moviment ja que molts d'ells aporten detalls de viatges que feien les trementinaires arreu del territori. Amb el record que tenen encara avui de les visites de les trementinaires als seus pobles, aquesta gent enriqueix els continguts del museu. I és que aquestes antigues pobladores de la vall s'han convertit en un dels atractius de Tuixent on cada primavera es celebra una festa d'homenatge i record al treball de les seves avantpassades. Inaugurat l'any 1998, el Museu de les Trementinaires forma part de la Ruta dels Oficis d'Ahir i, a més, acull exposicions itinerants. Està obert tots els caps de setmana de l'any i accepta visites concertades sempre i quan siguin per a un mínim de quinze persones.

Trementinaires.

Foto cedida per la família Rifà Llimona

PER SABER-NE MÉS

Les trementinaires i les plantes medicinals són el principal recurs turístic de la Vall de la Vansa i al seu voltant es gestionen un grapat d'equipaments i activitats. Dins del mateix poble de Tuixent hi ha el **Jardí Urbà**⁽³⁾, una iniciativa que acosta el visitant a racons oblidats i amb un encant particular que et guia per cases i carrers i que fins i tot pot acabar amb una conversa amb els veïns que en cuiden les plantes. Una forma original i suggeridora d'endinsar-se en un món singular. L'interès creixent per aquesta matèria va fer que al març del 2014 s'estrenés el **Centre de Flora del Parc Natural del Cadí Moixeró**⁽⁴⁾ que, juntament amb el **Jardí Botànic de les Trementinaires**⁽⁴⁾, formen un equipament museístic i lúdic situat a l'antiga casa forestal, a les afores del poble. L'exposició permanent sobre la Flora del Parc del Cadí completa de manera didàctica aquesta proposta.

Més enllà del nucli urbà de Tuixent, a un quilòmetre en direcció Sant Llorenç de Morunys, arrenca l'**Itinerari botànic de la Vall de la Mola**⁽⁵⁾, una zona amb una gran varietat d'arbres i arbustos, on es pot seguir un itinerari circular i no gaire llarg que mostra tres àmbits: el del bosc de ribera, el bosc de solell i el bosc d'obaga. En definitiva, un catàleg natural i a cel obert. Són dos quilòmetres i mig pel camí vell, vorejant el riu i només obert als vianants, i que té el seu punt i final a l'**Arboretum dels Planells del Sastró**⁽⁶⁾, on també s'hi poden observar més de seixanta espècies de plantes remeieres. Segurament un dels indrets més concorreguts per les trementinaires dècades enrere.

Una mica més lluny de Tuixent hi ha un parell d'espais amb atractiu turístic com són el **Parc dels Moixons**⁽²⁾ i el **Poble Artesà d'Ossera**⁽¹⁾. Al parc, dedicat a l'observació de fauna, flora i ocells, s'hi poden contemplar les caixes niu i passejar pel mini jardí botànic. Ossera, en canvi, és un poble que al llarg del segle XX va perdre gairebé tots els habitants -molts d'ells trementinaires- fins a quedar-se amb només deu persones. A partir del 1978, nous veïns vinguts de diferents punts del món van començar a repoblar-lo amb la singularitat que es tracta d'artesans. Avui en dia, visitar el poble s'ha convertit en una experiència artística única.

Rutes a peu. Les tres rutes a peu seleccionades tenen el punt d'inici al Museu de les Trementinaires de Tuixent i les distàncies van des dels 7'5 quilòmetres, la més assequible, fins als 23 quilòmetres la més exigent. Es tracta de tres possibilitats que permeten, per una banda, conèixer les especificitats de l'ofici de les trementinaires i, per l'altra, fer llargues caminades aprofitant un entorn exigent amb cims que voregen els dos mil metres d'alçada. La primera ruta és la que permet intimitat més amb l'ofici de les trementinaires, coneixent a fons la vall de la Mola i la diversitat de plantes medicinals que acull. Les dues rutes més llargues, en canvi, permeten palpar la duresa de l'entorn tot i començar resseguint l'itinerari de les plantes medicinals per passar pel Centre de

Flora i el Jardí Botànic. A partir d'aquí, la segona ruta enfila la preciosa vall de Josa fins a arribar a aquest singular poble superant pel camí l'ermita romànica de Sant Jaume, l'obaga dels Cloterons i el Molí de Josa. És una ruta d'anada i tornada que transita sempre pels espais que recullen les aigües del Cadí. Finalment, la ruta més exigent uneix Tuixent amb Gósol, creuant camins i pistes i superant el coll de la Mola d'anada i el coll de Josa de tornada. Entremig, una ruta singular que supera tres valls i dos rius i que ofereix unes magnífiques vistes del Pedraforca.

Rutes en BTT. En bicicleta es poden resseguir alguns dels trajectes que feien les trementinaires i, per tant, en pocs quilòmetres es pot gaudir d'entorns naturals en que és fàcil trobar moltes varietats de plantes. És el cas de la ruta del Camí del Molí, de dificultat baixa, i que en només onze quilòmetres ofereix una varietat sorprenent de paisatges i vegetació. A l'equador d'aquest trajecte hi ha el Molí de Fórnsols, actualment reconvertit en restaurant, un lloc apropiat per fer un descans amb una placeta, uns bancs i una font. Si ampliem el marge d'acció, una segona ruta de gairebé quaranta quilòmetres, permet descobrir entorns molt més rics, incorporant boscos de ribera però també prats d'alta muntanya que són gairebé erms. I és que aquesta és una zona situada en plens pre-Pirineus, amb unes exigències climatològiques dures en alguns dels mesos de l'any. Les contraprestacions són moltes, com per exemple les meravelloses vistes que ofereix una ruta com aquesta – planera en gran part però amb moments més severos- o la visita a pobles amb un encant molt particular. Sant Pere de Lavansa, on només hi viuen sis persones, està gairebé abandonat, i Ossera està repoblat per artistes vinguts d'arreu del món. Finalment, i per als més preparats, la Gran Volta dels Dos Colls permet guanyar en espectacularitat de paisatges, ja siguin de faigs, de boixos o de pins. Són cinquanta-un quilòmetres en que es corona Coll de Port per una banda i Coll de Jovell, a 1791 metres, per l'altra. L'últim descens, passant per Josa, és exigent pels rocs i reguerots que hi ha al llarg del camí. En resum, tres opcions que permeten imaginar com aquelles dones sàvies en herbes i remeis recorrien aquells mateixos camins tot i que en el seu cas ho feien a peu.

2 Terra, carbó i dinosaures

Ruta	km	⚓	🕒
Volta a la Llacuna	4,5	200	1'5 h
La Gallina Pelada	10,5	875	4,5 h
Mines de carbó i rastres de dinosaures	14	700	4,5 h
De Sant Corneli a Fígols	7	225	2 h
Entre mines i dinosaures	22,5	800	4 h
La Gran circular d'Ensjia	46,5	1600	5,5 h

La riquesa de l'alt Berguedà permet passar, en pocs minuts, de veure milers de petjades de dinosaure de més de 65 milions d'anys a viure des de dins el dia a dia d'una mina de carbó. Són dos móns aparentment inconnexes que comparteixen espai i es complementen amb una facilitat enorme. Per descobrir quina relació hi ha entre la geologia, els dinosaures i el carbó n'hi ha prou amb trepitjar Fígols, Cercs, Saldes o Vallcebre i els seus entorns. És aquí on diversos processos geològics van crear les capes del carbó i van gravar a les pedres les petjades dels dinosaures durant milions d'anys que les recents explotacions mineres han deixat al descobert. Aquesta és l'estreta relació al Berguedà entre la mineria, la geologia i la paleontologia, és a dir, entre terra, carbó i dinosaures.

En aquests paratges, l'any 1985 i gràcies a una explotació minera a cel obert, s'hi va descobrir el conjunt paleontològic de Fumanya, el jaciment europeu més extens amb petjades de sauròpode del Cretaci superior i un dels més importants del món. A més de 1400 metres d'altitud hi ha el Centre d'Interpretació dels Dinosaures de Fumanya, des d'on es poden observar les petjades i aprendre com era la vida fa milions d'anys.

Aquest centre es troba dins les antigues explotacions de carbó al celobert de Fumanya que van tancar definitivament l'any 1991. La mineria va marcar la vida de la majoria de pobles de l'alt Berguedà durant el segle XX. La depressió econòmica que va significar per tota la comarca el final de la mineria s'ha anat superant amb la reconversió d'aquest i altres espais. Les antigues mines s'han museïtzat per no perdre'n la memòria i d'aquesta forma el visitant pot entrar a la vida dels miners i conèixer a fons unes colònies que, amb un model únic, van dibuixar una època essencial de l'alt Berguedà. Encara ara tothom recorda un episodi o altre de la mina. Com la revolta del 1932 quan, en plena República, a Fígols s'hi va proclamar el comunisme llibertari o l'explosió de grisú a la mina de la Consolació en que van morir 30 miners, tots veïns de la zona.

MUSEU DE LES MINES DE CERCS

El Museu de les Mines de Cercs trasllada el visitant cent cinquanta anys enrere, i li permet reviuir una jornada diària de qualsevol dels miners que des del segle XX van habitar la colònia de Sant Corneli, a Cercs. El Museu és una suma d'exposicions, audiovisuals i experiències personals i és que l'activitat minera ha marcat d'una manera o altra la trajectòria, els records i la personalitat dels veïns de l'alt Berguedà i, encara avui, molts d'ells poden parlar de la mina en primera persona. Fundat l'any 1999, el Museu de les Mines està dedicat de manera monogràfica a la mineria del carbó i s'ha convertit en un centre d'interpretació que mostra la relació de les mines amb l'entorn geològic, paisatgístic, econòmic i humà de la zona.

Al Museu hi ha una exposició permanent que mostra tot allò relatiu al carbó com és la seva explotació, el transport o l'ús com a combustible. També s'hi poden veure dos audiovisuals que mostren els Fets de Fígols del 1932 i la Tancada del 1977, dues de les reivindicacions més significatives viscudes en aquest lloc. Especialment es pot percebre la vida al voltant de la mina: la festa, l'esbarjo, el treball de les dones, l'escola, l'església, el dispensari, l'empresari, els treballadors... Aquest viatge en el temps –no gaire llunyà– pren una força especial quan el visitant passa a formar part d'un decorat natural i entra a la casa del miner prenent consciència de la distribució de l'habitatge, les seves dimensions i els seus racons i detalls.

El visitant recrea la vida de les famílies mineres durant una hora i mitja en una experiència que inclou un viatge en una vagoneta que recorre un tram de 450 metres a l'interior de la galeria de Sant Romà, oberta l'any 1860 i que es va mantenir activa fins al 1991. Amb aquest trajecte guiat, el visitant pot percebre les condicions de duresa que patien els miners quan entraven a treballar a la colònia de Sant Corneli que, juntament amb les veïnes Sant Josep i la Consolació, van formar el nucli miner més important de Catalunya.

Cingles de Vallcebre. Foto: Sílvia Massana.

PER SABER-NE MÉS

Les conseqüències de l'activitat minera a l'alt Berguedà són ben visibles avui en dia i, en un espai de temps molt assumible, es poden recórrer diferents espais que et transporten als anys de màxima intensitat a través de centres d'interpretació, antigues mines, miradors i rutes que es sol·lapen amb la presència dels dinosaures. A Fumanya, el **Centre d'Interpretació dels Dinosaures de Fumanya**⁽⁵⁴⁾ va ser ideat a partir de l'explotació minera a cel obert que va permetre descobrir petjades de més de 65 milions d'anys. És un edifici que passeja per la història i que té unes vistes privilegiades sobre les empremtes que, en funció de l'hora del dia i de l'impacte de la llum solar, es poden percebre amb més claretat.

Molt a prop hi ha el jaciment paleontològic de **Fumanya Nord**⁽⁵²⁾, una paret on s'hi ha trobat diferents ignites de dinosaure. I les dues **Mines de Coll de Pradell, la Mina Enriqueta i la Mina Nova**⁽⁴⁵⁾, que es van tancar a mitjans del segle passat i on encara s'hi pot veure la via original, la bocamina i el **Trenet Miner Turístic**⁽⁴⁶⁾. Aquest traçat, es pot recórrer a peu i és ideal per gaudir-ne amb els infants. A la mateixa zona, el **Llac de Tumi**⁽⁴⁷⁾ que és conseqüència de l'activitat minera i que mostra petjades i restes d'icnites. Direcció Vallcebre, trobem el **Mirador del telefèric**⁽⁴⁹⁾ i, ja passat el poble, el **Mirador Cap Deig**⁽⁴²⁾. Aquesta és una terra de cingles i **xaragalls**⁽⁵⁾ i de racons com l'engorjat de **La Foradada**⁽⁴³⁾ que permet observar de prop les calcàries del cingle i les lutites del garumnià roig inferior. L'**Espai geologia de Vallcebre**⁽⁵⁰⁾, si-

tuat al nucli urbà del municipi, explica en un recorregut obert com ha estat la formació geològica del Berguedà els darrers 500 milions d'anys.

Els recursos no s'acaben en aquesta zona. El **poble abandonat de Peguera**⁽⁵⁵⁾ és un clàssic de l'excursionisme de la zona. Situat sota el Roc de Peguera i amb el Castell, l'Església de Sant Miquel i la serra d'Ensiya com a decorat, conformen un conjunt exageradament fotogràfic. **La mina Esquirol**⁽⁵³⁾, l'**Escull d'Hippurites**⁽¹¹⁾ o la **Mina de cel obert del Coll de la Trapa**⁽²⁰⁾ completarien una jornada de milions d'anys si no fos perquè al peu del Pedraforca ens espera una sorpresa insòlita. I és que entre els Cantinals i el Coll de Jou, a Saldes, l'any 1942 s'hi va estrenar un **telefèric**⁽⁴⁴⁾ que havia de servir per transportar el carbó de la mina Clara (prop de l'Espà) fins a l'estació del Collet (prop de Guardiola de Berguedà). Per problemes amb les propietats, el telefèric es va quedar a 4 Km del seu destí final i el carbó havia d'acabar el seu trajecte en camins. Recentment en aquesta zona s'ha recuperat un tram de l'antic traçat del telefèric, tres pilones i una vagoneta, la qual cosa permet al visitant recrear aquesta magnífica infraestructura i fer-se una idea del seu funcionament.

Rutes a peu. La diversitat d'opcions que planteja aquesta zona és equiparable a l'abast històric que aquí s'exposa. És a dir, dels dinosaures a les mines passant per l'inacabable entorn paisatgístic. És per això que plantejarem tres rutes de dificultat variable; la primera, de poc més de quatre quilòmetres volta a prop del poble de Vallcebre, la segona és una ruta fins a la Gallina Pelada, un altre dels cims emblemàtics de la zona, i la tercera és de dificultat mitjana i abasta des de les mines de carbó fins a les petjades de dinosaure.

La volta a la Llacuna és una passejada senzilla per l'entorn de Vallcebre, travessant ponts, camins i trams empedrats que encara aguanten des de l'època medieval. És una ruta que permet conèixer masos de l'entorn a més d'aspectes naturals, paisatgístics i històrics amb inici i final al centre del poble. D'altra banda, la segona ruta arriba fins a coronar la Gallina Pelada, un clàssic de l'excursionisme de la comarca. Són poc més de deu quilòmetres molt exigents en que es corona el pla d'Ensiya -un espai sorprenent que apareix després de pujar i pujar-, el refugi, la Creu de Ferro i la Gallina Pelada, uns miradors únics amb vistes a les zones més properes però també a d'altres de més llunyanes com Andorra, el Puigmal, el Montseny o Montserrat. Finalment, el Museu de les Mines de Cercs, a la Colònia de Sant Corneli, és el punt d'inici de la tercera ruta. El camí s'enfila fins a travessar el nucli de Fígols, un encant perdut al mig de la muntanya, passa per l'ermita romànica de Sant Mateu de Fumanya i arriba, sempre amunt, fins al jaciment paleontològic de Fumanya des d'on es pot observar la gran paret amb més de tres mil cinc-cents petjades de dinosaure. La tornada ofereix una magnífica panoràmica de la vall del Llobregat i la Serra del Catllaràs.

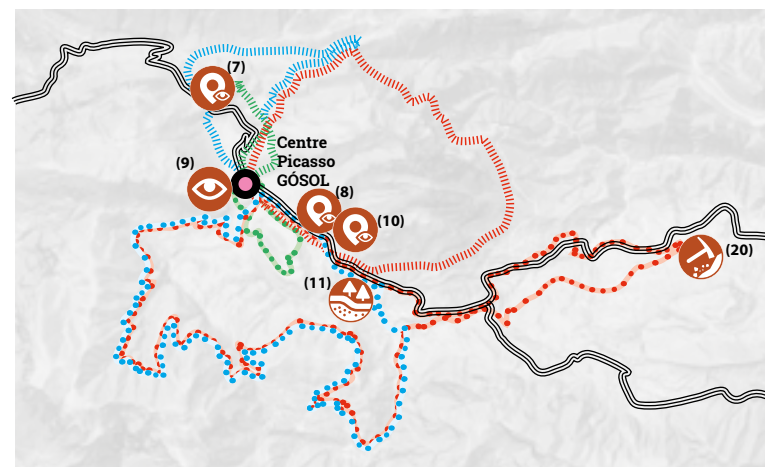
Dinosaures Fumanya. Foto: Rafael López-Monné.

Rutes en BTT. El món miner, el pas llunyà dels dinosaures i la descoberta de pobles abandonats són els ingredients que farceixen les rutes en BTT al voltant de Sant Corneli, Fumanya i els Rasos de Peguera. Són tres opcions ben diferents, des de la més assequible –una ruta familiar de set quilòmetres– fins a la més exigent –una travessa de gairebé cinquanta quilòmetres i un desnivell positiu de 1600 metres– pensada per a aquells que estan acostumats a pedalar.

La ruta familiar, amb epicentre a l'antiga colònia de Sant Corneli, està vinculada estrictament al món miner. No arriba als set quilòmetres i és una alternativa perfecta a un dia de visita turística al Museu de les Mines i al tren que entra a una de les galeries. El traçat, en constant pujada, tot i que suau, arriba fins a l'antic safareig que feien servir els veïns de Fígols i Sant Corneli. La segona ruta, de poc més de vint-i-dos quilòmetres, ja guanya exigència. Parteix igualment des de Sant Corneli però s'enfila fins a Fumanya, l'escenari de les troballes vinculades als dinosaures. És una proposta que ofereix molt més, des de l'encant del poblet de Fígols, les cingleres de Vallcebre i l'espectacular Coll de Grau, ja de baixada. Els camins que es ressegueixen, els mateixos que trepitjaven els miners per anar a treballar, són una part més de l'atractiu d'aquesta pedalada. I per últim, l'opció més dura, d'uns quaranta-sis quilòmetres i que a més de la colònia minera, dels dinosaures de Fumanya i dels cingles de Vallcebre, incorpora els boscos i paisatges de la Serra d'Ensiya i el poble abandonat de Peguera, punt de moltes sortides ciclistes a la zona i molt a prop de les pistes d'esquí dels Rasos de Peguera, una estació tancada l'any 2004. Sens dubte, una prova per a la qual cal estar en bona forma física.

3 L'art de Picasso a Gósol

Ruta	km	⌄	🕒
Al tossal del castell de Termes	6	375	2 h
La pintoresca vall de Cernerer	12	625	4 h
Pedraforca 360°	17	725	5 h
Passejada rere Picasso	6	130	1,5 - 2 h
La volta sud de Gósol	31,5	950	5,5 h
La gran ruta de Gósol i Picasso	46	1225	5,5 h

Pablo Picasso és un dels genis de la pintura contemporània, un nom universal conegut arreu i exposat a les principals ciutats del món. Un artista únic que va canviar la concepció que es tenia de la pintura des del Renaixement. Nascut a Màlaga, amb estades a Barcelona i presència a París, Picasso amaga moments poc coneguts de la seva vida. Va ser quan era jove que, immers en una crisi artística profunda, es va allunyar dels cercles culturals i artístics de les grans ciutats. Estava atribolat, cansat, encallat. Buscava un llenguatge diferent que omplís la seva obra per trencar amb el corrent emprat a Europa l'últim mig segle. Necessitava un canvi d'aires.

Va ser en aquest context que l'any 1906 dos joves forasters van arribar a peu a Gósol acompanyats d'un traginer i els seus respectius matxos. Ell era un pintor de 24 anys que encara ningú coneixia i a qui al poble de seguida van rebatejar com a Pau. Ella, Fernande Olivier, era una model d'artistes al barri parisenc de Montmartre. La jove parella sentimental havia arribat a Gósol procedent de Barcelona gràcies a les referències d'un amic. Al petit poble berguedà s'hi van instal·lar durant tres mesos que van resultar cabdals per l'evolució artística del pintor.

Picasso hi va trobar temps i espai per pensar, passejar, pintar i dibuixar. Va passar hores amb els pastors, jugant a cartes amb els contrabandistes a la Fonda, ballant els diumenges a la Plaça Major i collint fòssils al riu.

La seva obra, de cop i volta, va virar. En els lleços hi van començar a aparèixer tonalitats d'un ocre molt present en l'entorn muntanyenc i rural de Gósol. Els vuitanta dies d'estada a Gósol marquen una evolució cap a la simplificació de les formes. A mitjans d'agost, Pablo Picasso i Fernande Olivier van deixar la vila, pocs dies abans que comencés la Festa Major. A l'artista el cap li bullia d'idees que necessitaven posar-se en pràctica. A Gósol, a la fonda de Cal Tampanada, és on Picasso va començar a obrir un nou capítol en la història de l'art.

CENTRE PICASSO A GÓSOL

El **Centre Picasso** de Gósol està situat al mig del poble, a la plaça mateix, a tocar de Cal Tampanada, des d'on és fàcil imaginar el geni. En aquest petit espai s'hi recull la mostra més representativa de les tres-cents dues obres que s'atribueixen al període gosolà de l'artista. Els originals es troben repartits per diferents museus d'Europa i dels Estats Units però és aquí on es poden unir les obres amb el paisatge que va rodejar –i segurament inspirar– Picasso el 1906.

Gósol va inspirar Picasso i fruit d'aquesta renovació en van sortir obres com "Jove de Gósol", "Cap de xicot gosolà" i l'enigmàtica "La dona dels Pans", una peça reproduïda a la Plaça de Gósol en forma d'estàtua i que alimenta llegendes de tot tipus al voltant de l'estada de Picasso al poble. El geni també es va deixar seduir pel Pedraforca, les obres "Fernande amb mantellina" i "Fernande sobre un mul" mostren l'emblemàtica muntanya. Contemplar les obres de Picasso amb els escenaris de fons a mida real és sens dubte una experiència única.

Però al Centre s'hi poden trobar d'altres objectes de valor com la llibreta a la qual constantment hi anotava detalls del que veia, un recull de fotografies antigues de Gósol o els estris quotidians de l'època. En resum, una aproximació a l'estiu del 1906. L'arribada al poble però, no té res a veure amb aquell trajecte amb tren de vapor fins a Guardiola i encara un últim tram a peu seguint el camí ral fins arribar a Gósol. És el que van fer Picasso i Fernande. I així van marxar, tal i com havien arribat, en aquesta ocasió a peu a través del Pas dels Gosolans creuant la Serra del Cadí. A Gósol, encara avui, molts veïns guarden anècdotes i també llegendes carregades de misticisme sobre l'estada d'un geni que els va canviar la vida.

Actualment, el camí de Picasso és una proposta de senderisme cultural que reproduïx el mateix recorregut que va fer la parella a peu i part del trajecte del seu comiat de les terres berguedanes. Es tracta de 60 quilòmetres per fer en tres o quatre dies.

Gósol. Foto: Rafael López-Monné.

PER SABER-NE MÉS

Contemplar i estudiar l'obra i la figura de Pablo Picasso és ja de per si una tasca completa però Gósol ofereix més possibilitats que segur que també van encisar al geni malagueny. Als afores del poble encara es pot apreciar l'estructura del recinte fortificat del **Castell de Gósol**⁽⁹⁾, que ja existia a mitjans del segle X. S'hi distingeix una part de la muralla, de les cases i de l'església i, sobretot, sobresurt la **Torre**, que està situada al costat septentrional. No se'n coneix amb exactitud quina era la seva funció, si bé és raonable relacionar-la amb l'edifici religiós al qual sembla adossada tot i que tampoc cal descartar-ne les finalitats defensives. Les vistes que ofereix sobre el Pedraforca, la Serra del Cadí i la Serra d'Ensija, són privilegiades.

En general però, qui observa la torre, observa el complex sencer, conegut com la "Vila Vella". És cert que el castell en sí pràcticament ha desaparegut però dins del recinte fortificat es poden distingir encara les ruïnes de l'antiga **Església de Santa Maria** d'estil romànic. Tot i el seu estat deteriorat, l'any 1992 s'hi van fer obres per tal de consolidar-la i assegurar-ne d'aquesta manera la seva conservació. Pel complex del Castell de Gósol hi passa la ruta del Camí dels Bons Homes.

Més enllà d'aquestes construccions, i deixant de banda les passejades tranquil·les per prats, serralades i camins destinats a la pastura, hi ha també el **Mirador del Roser**⁽⁸⁾, des d'on es pot observar el torrent de Rubinat, que baixa del coll del Verdet, ja a la part alta de l'ascensió al Pedraforca.

Rutes a peu. Tres rutes a peu de diferent dificultat sempre prenent Gósol i el seu entorn com a referents. Així, amb la ruta de la Mallerenga petita farem la volta al poble aprofitant les magnífiques vistes que ens regala, també descobrirem una vall solitària que amaga històries de refugis i persecucions i, en l'opció més exigent de les tres, voltarem el Pedraforca sense fer el cim de la muntanya màgica.

Al nord de Gósol hi ha un turonet amb unes vistes precioses que enllaça amb una ruta interpretativa de descoberta de la mallerenga. De camí a la zona del coll de la Guàrdia, al nord oest del coll, hi ha restes de construcció d'una muralla de pedra seca de la qual es desconeixen l'origen i la funcionalitat, mentre que al nord est s'hi troben les restes d'una pleta de xais d'època moderna. Tot plegat, envoltat de restes de terra de conreu amb marges de pedra seca d'origen incert. Un cop arribats a Font Terrers, gràcies als panells informatius i a uns trams poc exigents, podrem aprendre tot el que se sap d'aquest petit ocell i, amb una mica de silenci, gaudir també dels seus cants. La segona opció proposa descobrir la Vall de Cernerres. Són dotze quilòmetres per un indret que en temps passats va servir d'amagatall dels maquis que burlaven la Guàrdia Civil i l'exèrcit franquista. Les restes d'un antic veïnat demostra que, quan els guerrillers fugits van ser descoberts, les conseqüències van ser devastadores. És, de fet, una ruta que es troba en un punt estratègic i d'unió de camins, els que venen de Gósol, de Saldes, de la vall de Gresolet, de Gisclareny i els que s'enfilen cap al Cadí i la Cerdanya. En tercer lloc, una ruta clàssica que permet fer la volta 360° al Pedraforca, l'autèntic referent d'aquesta zona, font d'inspiració també de Pablo Picasso. Són disset quilòmetres amb el punt de sortida i arribada a Gósol. De seguida es va a buscar el Collell, el pas natural del Cadí al Pedraforca i vessant d'aigües entre els rius

Segre i el Llobregat. Com que la ruta també es pot començar des de Saldes ofereix la possibilitat de fer-la en dues jornades pernactant en un dels dos pobles.

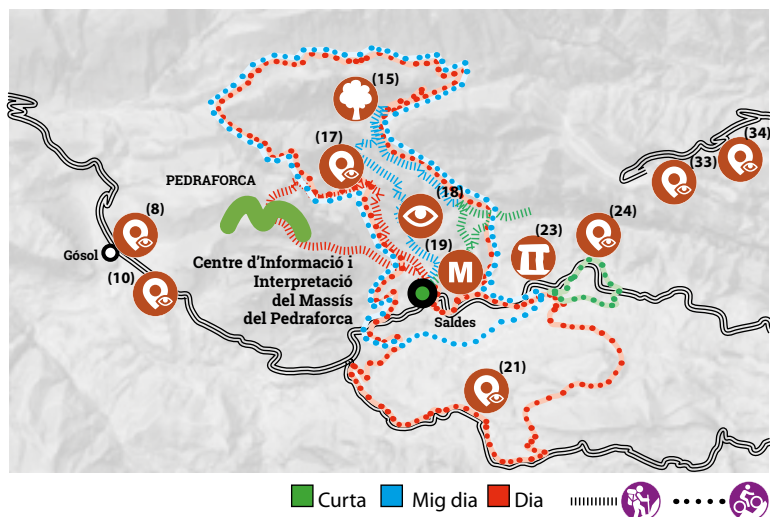

Rutes en BTT. D'alguna manera aquestes rutes pensades per fer en bicicleta rememoren Picasso tot resseguint algunes de les rutes que va fer i recordant espais que van inspirar el pintor malagueny. Per començar, una passejada curta per fer en família per la vessant sud de Gósol, a continuació una opció més exigent que permet descobrir antics veïnats i finalment una gran volta de quaranta-sis quilòmetres que ressegueix part del Camí Picasso, el que el pintor i la seva companya van fer a peu per arribar de Guardiola a Gósol.

Fernande Olivier va explicar que per arribar a Gósol van haver de fer un recorregut de varies hores dalt d'una mula, per corriols envoltats d'una paret vertical de roca que et massacrava les mans i els genolls, per una banda, i d'un precipici que t'obligava a tancar els ulls, per l'altra. Són memòries de principis del segle XX i el context ha canviat molt però en tot cas, aquestes tres rutes permeten recuperar el que van viure la jove parella aquell estiu de 1906. La ruta més curta és una passejada pels afores de Gósol fent la volta al turó del Castell. La segona, de trenta-un quilòmetres, també marxa pel sud i passa per les cases enrunades, l'esgleiola i les restes del castell de Moripol, així com pels veïnats de Feners i L'Espà. I finalment, la ruta més llarga arriba fins el Coll de la Trapa per anar a buscar l'antiga carretera de Guardiola, aquells trams que tanta por feien a Fernande quan els resseguia a l'om d'una mula. En qualsevol cas, les vistes del Pedraforca són privilegiades. El camí baixa fins a Gresolet, passa pel Molí de la Palanca i s'enfila cap a Saldes on es pot continuar pel Camí Picasso o bé anar a buscar la carretera actual.

4 El Pedraforca: la muntanya emblemàtica

Ruta	km	⚡	🕒
De Saldes a Sant Sebastià del Sull	7,5	325	2 h
De Saldes a Gresolet	12,5	650	3,5 h
Ascensió al Pedraforca des de Saldes	12,5	1500	6,5 h
Maçaners i el Pedraforca	5	125	2 h
Les vistes del Pedraforca	36	1175	4 h
Totes les cares del Pedraforca	47,5	1650	5 h

El Pedraforca és una de les muntanyes més emblemàtiques que es coneixen. La seva forma, les llegendes que l'envolten i la llarguíssima tradició en escalada i excursionisme l'han convertit en un referent del muntanyisme i la cultura popular. La seva forma d'enforcadura amb dues puntes arrodonides i gairebé perfectes i el fet de no formar part de cap serralada, de "viure" completament sola, la converteix en un reclam fotogràfic. Té dues carenes paral·leles, el Pollegó Superior, de 2506 metres d'altitud, i el Pollegó Inferior, de 2444 metres, units per l'enforcadura, de 2356 metres, amb una tartera a cada banda, la que cau cap al poble de Saldes –a l'est- i la que va cap a Gósol –a l'oest-, i encara té un cim secundari enganxat al Pollegó Superior, que és el Calderer, de 2496 metres. La principal característica del massís del Pedraforca és la seva complexitat geològica. A més, està declarat Paratge Natural d'Interès Nacional i l'entorn forma part del Parc Natural del Cadí-Moixeró.

El Pedraforca és una icona de l'excursionisme, amb itineraris fins als cims que inclouen algun petit pas de grimpada. Això sí, cal estar preparat físicament, tenir en consideració els possibles canvis meteorològics i anar equipats adequadament. Pel que fa a l'escalada, es considera la

Via Estasen, oberta el 1928, com un referent que va obrir moltes possibilitats. Les dificultats de la cara nord a l'hivern al Pedraforca eren comparables a algunes escalades hivernals als Alps. El refugi Lluís Estasen és un bon punt de partida per qualsevol sortida.

La mística de la muntanya màgica, com es coneix també el Pedraforca, se sosté en gran part per les llegendes que el vinculen a les bruixes i a la nit de Sant Silvestre, l'última nit de l'any. Són històries que parlen d'aquel·larres i que justifiquen la forma tant singular de la muntanya. I és que el Pedraforca és atractiu tant de dia com de nit. Amb bruixes o sense, la qualitat del cel de Saldes permet una foscor 30 vegades superior a l'àrea metropolitana i se'n pot gaudir a pèl o des del recentment estrenat **Centre Astronòmic del Pedraforca**⁽¹⁹⁾. El municipi ostenta el segell d'Espai amb Cel Nocturn de Qualitat.

CENTRE D'INFORMACIÓ I INTERPRETACIÓ DEL MASSÍS DEL PEDRAFORCA

Al Centre d'Informació i Interpretació del Massís del Pedraforca s'hi poden trobar totes les referències necessàries a la muntanya màgica. Es troba a la Plaça del Pedraforca de Saldes, als peus mateixos de la muntanya, i ofereix informació turística de la zona, una exposició monogràfica sobre el massís i una altra sobre la mineria a Saldes. A més, disposa d'una maqueta a mida i llibres i mapes sobre el Pedraforca. És un espai, doncs, que recull la significació i les particularitats tant de la muntanya com de la influència de la mineria del carbó, l'activitat industrial que en els últims cent anys ha marcat la història del municipi.

I és que el Pedraforca amaga un patrimoni únic que s'escapa a primera vista i que és bo de conèixer. El Massís és testimoni de l'aixecament del Pirineu durant l'orogènia alpina i, per tant, es tracta d'una zona de gran interès ja que en pocs quilòmetres quadrats hi conflueixen mantells de diferents èpoques que s'han anat formant amb materials del Keuper, el Juràssic, un gruix considerable de sediments del Cretaci inferior i alguns metres del Cretaci superior. En resum, un festival calcari que, entre d'altres, va acabar configurant la forma tant singular de la muntanya i que també es pot contemplar al llarg del Paratge Natural en espais com els cingles de Gresolet.

A banda de les característiques geològiques, l'entorn del Pedraforca ofereix també un ventall generós de patrimoni històric i cultural basat principalment en l'arquitectura religiosa gràcies a les moltes esglésies i ermites d'origen romànic que moltes vegades es poden trobar només en racons molt amagats. És el cas, per exemple, del Santuari de Gresolet, Sant Ponç de Molers, Santa Eulàlia de Bonner o Sant Andreu de L'Espà. Al llarg del Massís del Pedraforca també s'hi troben les ruïnes d'algunes fortificacions de l'Edat Mitjana. Tant les ermites com les fortificacions es poden descobrir resseguint molts dels camins tradicionals que recorren el Paratge, molts dels quals són camins ramaders que permeten, alhora, gaudir de la flora i fauna de la zona.

Gresolet. Foto: Òscar Rodbag.

PER SABER-NE MÉS

El potencial i l'atracció del Pedraforca acapara gairebé totes les mirades però hi ha d'altres punts d'interès que, bé és cert, sovint giren també al voltant de la muntanya màgica. És el cas del **Mirador de Gresolet**⁽¹⁷⁾, situat a Saldes, i que s'ha convertit en un dels punts turístics més visitats de la zona. Es tracta d'un conjunt de balcons construïts a la falda del Pedraforca que ofereixen unes magnífiques vistes tant del Pedraforca com de la Serra d'Ensija, la Serra del Cadí -amb el Comabona com a actor principal- i també de diverses cingleres. La construcció d'una passera el fa accessible a persones amb mobilitat reduïda.

Si a més d'observar, el visitant vol passejar, una opció atractiva és perdre's pel bosc de Gresolet, catalogat com a Paratge Natural d'Interès Nacional, i que amaga diferents tresors. El bosc va dels 2000 metres de les cotes més altes fins als 1000 metres del fons de la vall i això genera una diversitat biològica molt potent. A les zones de pi roig s'hi ha de sumar la **Fageda de Gresolet**⁽¹⁵⁾ i la presència de diferents arbres monumentals com són el Faig Gros de les Molleres de Gresolet, els diferents Faigs del Clot de l'Om, el Faig de la Baga de Gresolet, l'Avet de les Molleres, els Pins Vells de la Pleta dels Baganesos o el Pi del Roc dels Castellots. Tots aquests arbres estan agrupats en un itinerari que surt de Gresolet mateix.

La passejada per l'entorn del Pedraforca ofereix racons i punts sorprenents que es poden gaudir gràcies als molts miradors que hi ha repartits. És el cas del **Mirador de Maçaners**⁽²⁵⁾, el **Mirador de la Gargallosa**⁽³³⁾, el **Mirador Albert Arilla**⁽³⁴⁾, el **Mirador de Palomera**⁽²¹⁾ o el **Mirador del Cap de la Creu**⁽¹⁰⁾ que ofereixen vistes de les diferents serralades, cingleres, poblets amagats i, especialment, de la formació geològica de tot aquest entorn. En aquest sentit, destaca el **Poblat Me-**

Via Làctia sobre la Gallina Pelada. Foto: Josep Picas.

dieval de Palomera⁽²¹⁾, un conjunt de vint-i-set habitatges en que els pastors tancaven els ramats a les balmes situades a la part inferior del roc i que va estar habitat del segle XII fins al XV. A més, també es pot visitar el **Dolmen de Molers**⁽²³⁾, un dels megàlits més importants de la comarca, datat dins el Bronze Mitjà, cap a l'any 1500 aC, i que al ser excavat va permetre descobrir restes humanes i fragments ceràmics.

Rutes a peu. El Pedraforca és el gran monstre que tot ho engoleix.

Les històries, les fotografies, les rutes referents a aquest massís giren al voltant de la figura de la muntanya màgica. La seva aurèola no deixa espai per a res més però, tot i així, hi ha moltes més possibilitats. De fet, descobrirem rutes al voltant del Pedraforca però també de Gresolet, un santuari icònic de la comarca envoltat d'un entorn natural únic, i d'un petit monestir carregat d'història, **Sant Sebastià de Sull**⁽²⁴⁾.

Aquesta és la primera de les rutes. Són set quilòmetres i mig sortint de la plaça de Saldes que comencen en direcció al Coll de la Bena i segueixen per la riba esquerra del riu Saldes. Al segle IX, sota la solana de l'Alzineta es va fundar un petit monestir que amb el pas dels segles es va consolidar fins que va arribar el seu declivi per l'abandonament dels monjos, primer, i la desamortització de Mendizábal, després. Actualment es poden contemplar les restes d'un temple, d'un cementiri, d'un pati o una torre. La segona ruta, enllaça Saldes amb Gresolet. Són dotze quilòmetres per gaudir de la bellesa de l'entorn; l'anada, pel Camí de la Costa i la tornada, seguint el curs del riu, el pas de les Someretes i la font del Faig. El camí travessa parets, racons feréstecs, un magnífic bosc de faigs i arriba al santuari de Gresolet. Finalment, la tercera ruta és un clàssic d'entre clàssics, l'ascensió al Pedraforca des de Saldes. Es tracta d'una de les excursions més repetides de la història del muntanyisme

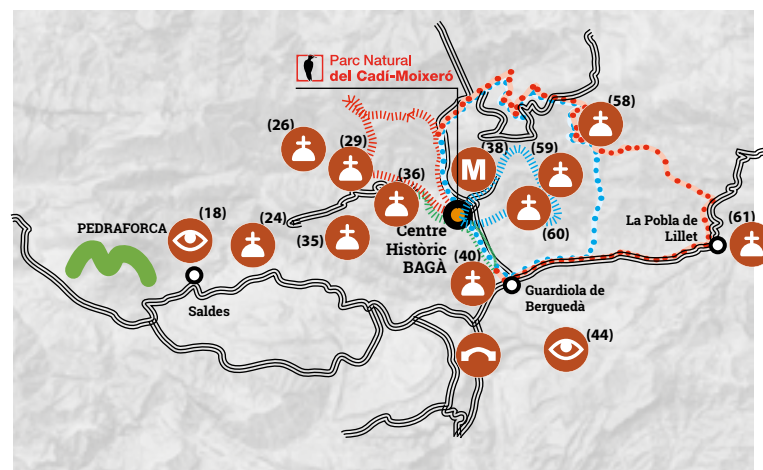
català que se sap de memòria tots els passos a seguir: refugi Lluís Estasen, pas pel Coll del Verdet, grimpada fins al Pollegó Superior i descens per la tartera. No hi ha pèrdua possible però sí una norma clara: cal anar amb molt de compte i deixar-se acompanyar –o, com a mínim, assessorar– per un guia. Cal tenir en compte, però, que no és aconsellable per persones sense experiència prèvia en muntanya o amb vertigen. El Pedraforca és una de les muntanyes que registra més accidents per motius diversos com la mala preparació, un equipament inadequat o un canvi de temps sobtat. Això sí, havent prèns en consideració la prevenció de tots els riscos, les vistes i la sensació d'estar al bell mig de l'enforcadura són úniques.

Rutes en BTT. Descobrir aquest entorn en BTT és una opció que permet guanyar perspectiva respecte la força i l'atracció que genera en tot moment el Pedraforca. Serà omnipresent, això sí, com en la ruta més senzilla, una passejada de només cinc quilòmetres i gairebé sense desnivell per Maçaners i el seu entorn. La segona ruta, de trenta-cinc quilòmetres, volta el Massís del Pedraforca i tot i no ser exigent en l'aspecte tècnic sí que requereix certa preparació física. I finalment, la ruta més llarga és una ampliació de la segona, arribant a pedalar per l'entorn de Gresolet.

I és que amb el Pedraforca sempre de cua d'ull, es poden contemplar d'altres atractius com passa en la primera opció. Tot i ser una ruta molt curta, permet descobrir un dolmen, diverses fonts, alguns safareigs i vàries masies i vells molins. La segona opció ja ofereix més varietat i requereix més recursos físics; es tracta d'una volta al Massís, sempre dins del Parc Natural del Cadí-Moixeró, i que va de la vessant sud a la nord. A més, s'endinsa a la vall de la riera de Gresolet fins a travessar la fageda que hi ha al fons. Les variants que ofereix la tercera opció passen principalment pel Parc d'Aventura del Pedraforca, un espai on es pot passejar per les copes dels arbres en un singular parc d'aventura –una opció recomanable per a les famílies amb nens–, i pel majestuós Coll de Pradell, un clàssic del cicloturisme català i per on s'enfila el camí fins a coronar-lo. Un cop a dalt, si es baixés per l'altra banda ja s'entraria de ple en el terreny de les mines i els dinosaures però aquest cop la ruta marca la direcció de Saldes. No hi ha pèrdua, el Pedraforca sempre guia el camí.

5 Càtars i trobadors

Ruta	km	⚡	🕒
Per la Via del Nicolau des de Bagà	14	375	3,5 h
De Bagà a Brocà per Paller	14	1025	5 h
Un dia pel camí dels Bons Homes a Bagà	19	1150	6,5 h
Per Via Nicolau	14,5	375	3 h
Pel Bagà medieval	34,5	1300	4 h
De Bagà a La Pobla medieval	48,8	1749	5 h

Entre els segles XII i XIV, els càtars occitans promovien un cristianisme pur, senzill i basat en l'espiritualitat però aquesta actitud els va convertir, alhora, en enemics d'una Església catòlica que era autoritària, corrupta i ostentosa. És per això que van ser perseguits i van haver de prendre el camí de l'exili. Anomenats també Bons Homes i Bones Dones, la seva fugida ha quedat plasmada en el Camí dels Bons Homes, un itinerari transpirinenc d'uns 200 quilòmetres que uneix el Santuari de Queralt, a Berga, i el Castell de Montsegur, a l'Ariège. Aquest recorregut és el GR-107 i es pot completar a peu, a cavall i, en la seva majoria, en BTT.

A través de viles medievals, esglésies romàniques i castells, el Camí dels Bons Homes recorre part de la història però també paratges naturals com és el Parc Natural del Cadí-Moixeró. Al sud de França, durant segles s'hi va escampar una creença religiosa basada en l'austeritat, que no creia en l'Antic Testament i que rebutjava, entre d'altres, el sistema feudal. Els càtars van ser perseguits i considerats heretges pel seu posicionament. Un dels últims punts de resistència va ser el castell de Montsegur i amb la seva caiguda molts van escampar-se per diferents

pobles com ara Berga, Bagà, Gósol o Josa del Cadí.

El Camí dels Bons Homes és una iniciativa sorgida l'any 1995 que ha aconseguit un ampli ressò internacional. D'entre els diferents punts d'interès de la ruta, hi ha Bagà, que recull els misteris i llegendes de l'època medieval gràcies al seu nucli antic, la plaça porxada i el Palau dels Pinós, on hi ha una exposició permanent sobre el catarisme. Al mateix temps, aquesta vila és una de les vies d'entrada del Parc Natural del Cadí-Moixeró i al seu entorn hi ha petites meravelles com el monestir de Sant Llorenç, a Guardiola de Berguedà, o Santa Maria de Lillet, a La Pobla de Lillet.

CENTRE HISTÒRIC DE BAGÀ

Més enllà de l'entorn natural, el petit nucli de Bagà amaga una gran riquesa arquitectònica medieval i passejar pel seu **Centre Històric** et fa reviure èpoques passades. És aquesta part antiga, construïda sota el Palau dels Pinós, la que acull gran part dels atractius de la vila. Està resguardada per les antigues muralles i és l'única que conserva intacta l'estructura urbana medieval tal i com va ser dissenyada i edificada per Galceran de Pinós al voltant del segle XIII. Durant el mes de juliol es celebren a Bagà les festes medievals que et transporten encara amb més facilitat a l'Edat Mitjana.

Dels diferents espais d'aquest nucli antic un dels més significatius és, sens dubte, la Plaça Porxada o Plaça Galceran de Pinós, amb edificis de notable antiguitat i on s'hi respira una calma profunda que et permet imaginar com ser un protagonista de capítols viscuts segles enrere. En aquest sentit, també cal destacar el Palau dels Pinós, el centre senyorial de la vila, situat al capdamunt i que acull el Centre Medieval i dels Càtars i l'Oficina de Turisme.

L'església parroquial de Sant Esteve, que es va obrir als vilatans el 3 d'agost del 1339 perquè tinguessin un lloc on anar a missa però que no es va acabar de construir fins un segle més tard, és un clar exemple de la transició de l'art romànic al gòtic. El temple, juntament amb la Torre de la Portella, són dos dels altres atractius de Bagà. Aquesta torre de guaita és, de fet, un dels símbols de la vila medieval al ser l'única resta de l'antiga muralla que la voltava. Situada al final de la Plaça Porxada, tanca el nucli històric de la vila i sortint per sota del seu arc es pot començar un passeig fins a un altre dels llocs emblemàtics de Bagà, el pont romànic i el riu Bastareny. Aquest pont d'estil medieval té dues arcades i és conegut com el pont de la vila.

PER SABER-NE MÉS

L'atractiu de Bagà gira, en gran part, al voltant del seu passat medieval i de la presència dels càtars, ben detallats al **Centre Medieval i dels Càtars**⁽³⁸⁾ però més enllà de la vila hi ha d'altres espais amb un atractiu notable. És el cas del **Monestir de Sant Llorenç**⁽⁴⁰⁾, situat al nord del nucli urbà de Guardiola de Berguedà. Es tracta d'un antic refu-

Centre històric de Bagà. Foto: Rafael López-Monné.

gi benedictí que ha passat per diferents fases. El seu origen és del segle X, al 1428 es va veure afectat per un terratrèmol i al segle XVII va ser enderrocat en part. Finalment, es va començar a restaurar a la dècada del 1980 per recuperar, així, el seu esplendor. Actualment ofereix propostes culturals ben diverses. També és important per a l'alt Berguedà el **Monestir de Santa Maria de Lillet**⁽⁶¹⁾, a tocar de La Pobla de Lillet, situat a la falda d'una muntanya i envoltat de prats i conreus i al costat d'una masia. Ben a prop hi té la capella romànica de **Sant Miquel de Lillet**, una les onze úniques esglésies de planta rodona de Catalunya.

Més enllà d'aquests monestirs, hi ha d'altres edificacions religioses significatives i situades en un espai relativament proper. És el cas de **Sant Miquel de Turbians**⁽³⁵⁾, una petita ermita romànica documentada des del segle X, situada dalt d'un turó i on s'hi arriba només a peu. Al mes de maig s'hi celebra un aplec en que es manté la tradició de repartir pa cuit amb llenya a tots els assistents. O el cas de **Sant Joan de l'Avellanet**⁽³⁶⁾, una església prop de Bagà, **Sant Martí del Puig**⁽²⁹⁾ i **Sant Romà d'Oreis**⁽²⁶⁾ totes dues a Gisclareny, l'església de **Sant Genís de Gavarrós**⁽⁵⁸⁾, la de **Sant Marí de Brocà**⁽⁶⁰⁾ o la muntanya de **Sant Marc**⁽⁵⁹⁾ de Brocà, a Guardiola de Berguedà, o el **Monestir benedictí de Sull**⁽²⁴⁾, a Saldes. Tots tenen elements en comú malgrat l'estat ruïnós de molts d'ells. Declarats com a béns culturals d'interès local, sovint estan situats dalt d'un turó, amb excel·lents vistes, i gaudeixen d'un llegat històric important. El mateix passa amb el **Castell de Saldes**⁽¹⁸⁾ i el **Castell de Guardiola**⁽⁴⁴⁾, situats estratègicament i amb funcions de domini de l'entorn. Dos llogarets com són **Bonner** i **Moripol**, tots dos a Gósol, completen un mapa farcit d'escapades on gaudir de l'entorn i aprendre la història d'aquesta època.

Rutes a peu. Dues rutes de catorze quilòmetres i una de dinou ens permetran conèixer més a fons la història medieval de Bagà. De fet, no és fins a l'Edat Mitjana que comença pròpiament la història de la vila i ho fa estretament lligada a la família dels Pinós. Aquestes caminades permetran descobrir detalls d'aquesta relació que s'aniran esquitxant mentre es descobreixen d'altres racons. És el cas, per exemple, de l'antic nucli de Brocà d'origen també medieval, de la particular història de la Via Nicolau o d'una petita aproximació al Camí dels Bons Homes.

D'entrada, la Via Nicolau recorre el trajecte de l'antiga via construïda al 1914 per transportar fusta i que s'ha convertit en un passeig entre Guardiola de Berguedà i Sant Joan de l'Avellanet, travessant zones boscoses, túnels i passarel·les de diferents tipus, com una de cable de trenta-cinc metres. La segona ruta arriba fins a l'ermita de Sant Marc de Brocà i el nucli de Sant Martí de Brocà. El trajecte comença ja amb encant, des del Centre d'Informació del Parc Natural del Cadí-Moixeró, seguint per un carreró que surt pel costat de l'antic safareig i per sota la Torre de La Portella a la Plaça Porxada on una placa recorda la llegenda de les cent donzelles. Més endavant, es passa pels dos Santuaris de Paller -un territori ara pràcticament deshabitat però ple d'història- per la Font del Sofre, l'ermita de Sant Pelegrí i per la Collada Grossa. Finalment, la tercera ruta és la proposta d'un tram de només dinou quilòmetres del Camí dels Bons Homes -en té uns dos-cents en total!-. Serveix a mode de tast de la ruta completa i volta el municipi de Bagà per la vall de Riugrèixer fins al coll d'Escriu, el coll de Pendís i els Empedrats. En resum, Parc Natural del Cadí Moixeró en essència.

Rutes en BTT. En BTT es pot gaudir de les mateixes excursions que a peu, pels mateixos espais i racons però, en alguns casos ampliades arribant a coronar de ple la serralada del Cadí Moixeró i trepitjant d'altres municipis, de manera que permet descobrir atractius una mica més allunyats com són la fàbrica de ciment del Clot del Moro, Santa Maria de Lillet o el monestir de Sant Llorenç. Són tres rutes de catorze, trenta-cinc i gairebé cinquanta quilòmetres, sense grans complicacions tècniques però amb un desnivell considerable. Es recomana, per tant, una bona condició física.

Tal i com es proposa per fer a peu, la Via Nicolau és indicada també per a completar-la en BTT ja que és una passejada molt assumible per fer en família, molt divertida, amb poc desnivell i amb un trajecte sense grans complicacions. Les altres dues rutes comparteixen part del recorregut, sortint de Bagà, a vuit-cents metres, i enfilant-se fins a la Collada de la Bòfia, fregant els dos mil. L'opció més curta té un perfil gairebé piramidal, primer pujar i després gairebé tot és baixada. La més llarga, incorpora un descens esgraonat passant pel Coll Roig i fins arribar a La Pobla de Lillet, baixant fins al Clot del Moro, on hi va haver la primera fàbrica de ciment Asland, el Monestir de Santa Maria de Lillet o l'esglesiola rodona de Sant Miquel.

6 Les aigües del Pedraforca

Ruta	km	▲	🕒
Aigües del Bastareny	8,5	425	2,5 h
Els Empedrats	10	1000	4 h
Ascensió al Comabona des de les Bassotes	16	950	5,5 h
Descobrint el Bastareny	6	250	1 h
Per les rodalies de Gisclareny	37	1175	4 h
La gran volta per Gisclareny entre Saldes i Bagà	69	2000	5 h

Un dels elements associats a la muntanya és l'aigua. I en un context on el Parc Natural del Cadí Moixeró domina l'escenari, la formació de rius, rieres i torrents és constant. D'entre l'imaginari col·lectiu dels veïns de la zona, els rius Llobregat i Bastareny i els infinits racons amb tolls i gorgs on poder-se banyar, són protagonistes d'històries familiars i de records amb els amics. Sense totes les aigües del Pedraforca el caràcter de la gent del Berguedà seria un altre; hi faltarien referents on, sovint, els amants de la muntanya hi tornen per visitar-los. Perquè molts d'ells són una recurs constant on fer-hi una caminada, anar-hi a passar el dia o per descobrir-los als més joves.

Al Parc Natural hi neixen diversos rius però els dos més destacats són el Llobregat i el Bastareny. El més important i cabalós dels dos és el Llobregat, que neix a les Fonts del Llobregat, en uns cingles a prop de Castellar de N'Hug i desemboca al delta que forma ben a prop de Barcelona. És, de fet, un dels eixos vertebradors de la comarca ja que travessa de nord a sud el Berguedà partint-lo gairebé en dues parts simètriques. L'espai on neix està adaptat per als passejos turístics; a banda de les Fonts, hi ha una zona de pícnic, un hotel i un antic molí fariner

que s'ha convertit en una central hidroelèctrica. El Llobregat és, a més, el principal riu que omple l'embassament de la Baells, un punt d'enorme atracció turística gràcies a la pràctica de nombrosos esports aquàtics.

Tant el naixement del Llobregat com el del Bastareny són espectaculars en les èpoques més humides, quan l'aigua és abundant gràcies a les pluges i al desgel de les muntanyes. Al llarg del seu curs inicial formen infinitat de fonts i cascades i racons amagats on poder-s'hi banyar que, gràcies a les feines de recuperació, es troben en bon estat.

EL RIU BASTARENY

El riu que s'emporta gran part del protagonisme al Berguedà és el Llobregat però el Bastareny amaga una infinitat de fonts i torrents gairebé secrets i d'un atractiu notable. Neix a la **Dou del Bastareny**⁽²⁸⁾, al municipi de Gisclareny i no gaire lluny de Bagà, un paratge de gran bellesa natural a més de mil metres d'altitud. El riu apareix de cop d'una gran paret de roques d'on brolla amb força, envoltat d'arbres, boixos i molsa formant una imatge de postal. Al seu voltant hi apareixen sobreixidors naturals com el Bullidor de Sant Esteve o el Bullidor de la Llet.

El Bastareny⁽³⁹⁾ recull les aigües de dues valls i desemboca al Llobregat a l'altura de Guardiola. Tot i no ser considerat un riu important, sí que té un recorregut suficient com per formar diversos espais de gran encant. És fill de la Serralada del Cadí i, de fet, el binomi **Bastareny-Parc Natural del Cadí Moixeró** resulta inseparable. Les aigües de la serralada van apareixent i desapareixent en un dels espais naturals més grans de Catalunya. El Cadí Moixeró, en ple Prepirineu, abraça diverses serres i massissos –el Cadí, el Moixeró, el Pedraforca i part de la Tosa d'Alp i el Puigllançada- i està situat a cavall de tres comarques: el Berguedà, la Cerdanya i l'Alt Urgell. La muntanya més alta del Parc és el Puig de la Canal Baridana (o Vulturó) de 2648 metres.

Les cingleres de la cara nord de la Serra del Cadí són un dels elements més significatius, juntament amb l'enorme varietat de flora i fauna i la infinitat de senders per practicar excursionisme. Hi ha, a més, una xarxa de refugis de muntanya que permeten completar la volta al Parc en diverses jornades. Dels pics, destaquen la Costa Cabriolera, les Penyes Altes del Moixeró i el Comabona a més de la Roca Verda i la Roca de l'Ordiguer on s'hi practica escalada. El Túnel del Cadí, situat sota la serralada del Moixeró, és una de les principals obres del país i comunica les comarques del Berguedà i la Cerdanya.

PER SABER-NE MÉS

Més enllà de la Dou, el Bastareny ofereix diversos racons on aturar-se i gaudir-los. Són salts d'aigua naturals, sobreixidors poc visitats, que es troben molt a prop l'un de l'altre de manera que permeten gaudir-los en un mateix dia, especialment si és després de l'època de pluges. El primer és el **salt de Murcurols**⁽²⁷⁾, un torrent que cau uns trenta metres i que a l'estar situat en un punt obac, en ple hivern es pot trobar el salt glaçat.

El Bastareny. Foto: Rafael López-Monné.

No gaire lluny d'aquest punt hi ha el **Bullidor de Sant Esteve**⁽²⁹⁾, al qual s'hi arriba després de baixar uns graons i des d'on es pot observar com, al marge esquerre del riu, brollen uns dolls d'aigua. Tant al salt de Murcurols com al Bullidor de Sant Esteve s'hi arriba des de Cal Cerdanyola, un antic molí fariner que actualment és una casa de colònies i on hi ha la Font Nostra, i just a l'altra riba del riu s'hi troba el Refugi Vents del Cadí.

És en aquest punt però prenent una altra direcció on comença la ruta dels **Empedrats**⁽³²⁾, un sender exigent però de gran bellesa que puja fins al refugi Sant Jordi, gairebé coronant la serralada del Cadí. La pujada és entretinguda i divertida i t'obliga a travessar constantment l'aigua que, en funció de l'època de l'any, pot arribar a baixar amb tanta força com per barrar-te el pas. Cap a l'equador de l'ascensió hi ha un punt senyalitzat que t'acosta fins al **Bullidor de la Llet**⁽³⁰⁾, un autèntic espectacle de la naturalesa –això sí, quan hi ha molta aigua- que mostra com l'aigua brolla pels forats de la roca calcària a través de diferents sortidors. En un d'aquests, l'aigua vessa contra una cubeta i forma l'efecte de bullició. El Bullidor de la Llet funciona com a sobreixidor o com a engolidor en funció de la quantitat d'aigua. No gaire lluny d'aquí, i també dins la ruta dels Empedrats, hi ha el **Salt de la Cua de Cavall**⁽³¹⁾, situat en ple congost, a mà esquerra si fem el camí de pujada. És un salt molt bonic, un magnífic fons de pantalla per la fotografia de record que fem en aquest punt.

Rutes a peu. El municipi de Gisclareny, amb 26 persones empadronades l'any 2018, és el més petit de Catalunya. El seu entorn natural, però, és dels més destacats amb espais com la vall del riu Bastareny, d'una riquesa inqüestionable lligada a les aigües del riu, rierols, torrents i fonts. Aquestes són rutes que no s'entendrien sense la personalitat que els dona l'aigua de manera constant i persistent. És el cas de la caminada fins el salt de Murcurols, l'ascensió als Empedrats o, ja molt

més exigent, la llarga excursió fins al cim del Comabona.

La primera proposta, d'uns vuit quilòmetres, recorre la vall del riu Bastareny resseguint les vies de comunicació entre les cases i els antics masos ara ja abandonats. Tot en ple paratge del Parc Natural del Cadí Moixeró ple de racons atractius com són el Salt de Murcurols i la Dou del Bastareny, el naixement d'aquest riu. És una ruta que s'inicia al veïnat de l'Hostalet on hi ha Cal Cerdanyola, un antic molí que ara acull l'Aula de Natura la Salle, i al costat la casa de l'Hostalet, restaurada de fa poc com a Refugi Vents del Cadí. La passejada inclou l'antic molí fariner del Forat, la casa de Monnell, el Bullidor de Sant Esteve o la Font del Violí. La segona ruta, de deu quilòmetres, és l'espectacular pujada als Empedrats, resseguint l'antic camí ral de la Cerdanya. És ombrívol i refrescant ja que constantment creua el riu Pendís i passa pel Bullidor de la Llet, el Salt de la Cua de Cavall, la Gorja d'Escriu o la Font del Faig. El camí de pujada és d'origen medieval i està catalogat com a jaciment arqueològic. La tercera opció és l'ascensió al Comabona, de 2548 metres i un dels cims més alts de la Serra del Cadí. L'itinerari proposa una ruta semicircular que recorre la part sud-est de la serra i que combina diversitat de senders i de paisatges. Una meravella.

Rutes en BTT. Tal i com es proposa a les rutes a peu, la sortida d'alguns d'aquests trajectes es fa des de Cal Cerdanyola o el Refugi Vents del Cadí, centre neuràlgic de diferents excursions per la vall del Bastareny. La primera és de sis quilòmetres, la segona de trenta-set i la tercera de pràcticament setanta. El ventall, per tant, va des d'una petita pedalada familiar fins a una d'altament exigent amb molt quilometratge i desnivell acumulat. L'aigua abundant que hi ha al llarg dels recorreguts permet, sobretot a l'estiu, refrescar-se per superar la calor.

La primera de les sortides permet gaudir del Bullidor de Sant Esteve, la Dou del Bastareny i el Salt del Murcarols. Es tracta d'una ruta preciosa pensada per fer en bicicleta tot i el petit desnivell. La segona abarca ja molt més territori que no només la zona de Gisclareny. L'esglésiola de Sant Miquel de Turbians, els paisatges de Gisclareny, les vistes del Coll de la Bena i la pista de Sant Martí del Puig són alguns dels indrets per on transita aquesta ruta que també passa per Bagà i Guardiola. I finalment, la tercera proposta és ja molt més exigent i llarga, repetint alguns dels elements de les anteriors però desviant-se per anar a buscar el riu Llobregat i resseguir-lo durant un bon tros cap al sud a través d'un bosc de ribera. Aquesta ruta segueix en direcció a Saldes, creua el riu Saldes després de passar el collet i seguir un camí que enllaça amb el de la Torre de Foix. Aquí el camí es torna costerut fins arribar a l'esglésiola de Sant Climent de Foix. Després del torrent de Bonsoms, cal seguir riu amunt durant deu quilòmetres, en un tram molt tranquil, sense altres camins ni cases ni masies. No és una pujada difícil ni forta però sí que és llarga i solitària. La ruta continua fins a Saldes i el Coll de la Bena per anar a buscar, de nou, la vall del Bastareny i completar així una baixada inacabable fins al punt d'origen.

7 Turisme actiu entre valls i muntanyes

El Pedraforca desprèn una força única, un magnetisme que atrapa i no permet desempallegar-se'n. És el Pollegó Superior, la tartera, l'enforcadura, el color únic de la muntanya, Saldes i Gósol, Gresolet i els boscos i les ermites. És el Parc Natural del Cadí Moixeró amb el Comabona, les Penyes Altes, els diferents colls, els cingles. Els camins i rutes que els travessen. El Bastareny i tots els torrents i gorgs que se'n deriven. Les mines, els dinosaures. La gent d'aquestes contrades i la seva història i llegendes. Tot té l'atenta mirada del Pedraforca, el reflex de la muntanya màgica apareix en cada moviment. És un espai únic que permet viure'l d'una manera particular i original, autèntica i singular.

Una de les vies que ofereix més opcions és descobrir el Pedraforca i tot el seu entorn a través de les activitats esportives, de lleure, d'aventura. D'entre la infinitat de recursos hi ha vies ferrades, barrancs, escalada, espeleologia, parapent, ciclisme i un parc d'aventura que es pot gaudir en família, en grup o de manera individual. És la demostració més palpable que el Pedraforca, lluny d'acaparar totes les mirades, és l'element conductor que les aglutina. El Pedraforca o, si es vol, l'alt Berguedà o, fins i tot, el Berguedà com a comarca és l'indret on es pot gaudir de totes aquestes activitats que tenen en aquest entorn un marc incomparable, un turisme suau en un escenari multidisciplinar.

L'enorme diversitat d'espais on practicar tot tipus d'esports –o activitats a l'aire lliure– té el valor afegit que es recull en un espai molt reduït. És a dir, en pocs quilòmetres o en poca estona et pots desplaçar d'un lloc a un altre, de fer parapent a endinsar-te en una cova i acabar el dia pedalant per camins encantats o autèntics ports de muntanya. De tots aquests recursos, aquí se'n destaquen només els més significatius. És el cas de la vintena llarga de barrancs i torrents localitzats i llistats

dels quals n'hi ha dos que sobresurten. L'un és el **Barranc de l'Olla de Mel**, una esclatxa vertical i profunda que baixa pels cingles de Gresolet fins a tocar a la Fageda. Es tracta d'una canal molt tancada i en alguns punts molt estreta que requereix vuit ràpels per superar-la. Al llarg del recorregut hi ha racons encisadors, com un pont de roca natural que es troba al mig del descens. Aquest és un barranc totalment regulat i cal demanar permís al Parc Natural del Cadí Moixeró per baixar-lo. És recomanable el servei de guia per a poder-lo realitzar i saber-lo interpretar. Una alternativa més adaptada a les famílies i ideal per iniciar-se en el barranquisme és el **Barranc del Forat Negre**, a Vallcebre. Molt més accessible a l'hora d'arribar-hi en cotxe, al llarg del seu descens hi ha ràpels de disset metres, desgrimpades, salts, una cova i passos estrets on només hi ha espai per a una persona.

La possibilitat d'enllaçar activitats de diferents tipus es fa evident quan deixem aquests barrancs. I és que Vallcebre és una de les meques de les vies ferrades i en una mateixa jornada, i un cop fet el Barranc del Forat Negre, es poden completar algunes vies perfectament equipades i adaptades a la canalla que hi ha ben a prop. És el cas de la **Via Ferrada de les Roques d'Empalomar**, molt entretinguda i que, a més, des del 2012 ha ampliat els sectors oferint un pont tibetà de dotze metres i una zona de dificultat considerable per als més experimentats. En general, però, és una gran via per iniciar-se en aquesta modalitat que conté roques, passos aeris, cables o grapes per viure una experiència increïble. També a Vallcebre hi ha la **Via ferrada de la Canalassa**, que s'ha adaptat per fer-la accessible als més menuts, i la **Via ferrada de Cal Curt**, una de les imprescindibles i on, aprofitant les parets més desplomades, s'hi ha construït una via atlètica de dificultat considerable que requereix resistència i força de braços. A la sortida de les vies ferrades hi ha l'opció d'allargar l'aventura agafant el Camí Aeri de l'Àrtic, una cresta equipada amb grapes i protegida amb algunes baranes que ens acosta a la zona del jaciment paleontològic de Fumanya.

En tots els casos es tracta de modalitats en que és important ser curós i respectuós amb l'entorn i amb les condicions d'aquestes propostes, tant pel que fa al material, com als permisos, com a la necessitat de tenir un guia. És el cas també de l'espelologia, en que la zona propera al Pedraforca gaudeix d'una oferta molt rica. A Saldes hi ha el **Graller de Roca Cerdana** i el **Graller de Carbasser**, i a Gisclareny l'**Avenc de l'Antic Bullidor**. Roca Cerdana és un tub vertical de gairebé cent metres, un avenc pur; el Graller de Carbasser, també conegut com a Avenc dels Escaladors, és al Pedraforca mateix i té uns 170 metres de desnivell i uns 480 de recorregut; l'Avenc de l'Antic Bullidor, per la seva part, té una fondària de 188 metres però està condicionat pel nivell de les aigües subterrànies.

Barranc Forat Negre, Vallcebre. Foto: Marc Sixto.

Sense moure'ns d'aquesta zona hi ha múltiples opcions més. La comarca ofereix infinites vies d'escalada però sens dubte, i per als més romàntics, una de les que té més significat és la **Via clàssica Lluís Es-tasen**, oberta al 1928 a la paret nord del Pedraforca, que està semiequipada i de dificultat IV. És una via que sempre va amunt i que té dues parts marcades, una fins el flanqueig on cal escalar, i l'altra fins al cim on principalment cal grimpar. D'entre les consideracions que incorpora aquesta via a banda del retorn als orígens, cal tenir present que aquesta és una zona plena de possibilitats per a l'escalada però també que al Pedraforca la meteorologia sempre és un factor a tenir en compte. És bàsic tenir present la importància d'anar acompanyat per un guia i no aventurar-se a fer-la en solitari si no s'és un veritable expert.

Ben a prop de la muntanya màgica, a la carretera que enllaça el Coll de la Trapa, a Saldes, amb el Coll de Pradell, hi ha el **Parc d'Aventura del Pedraforca**, una opció altament recomanable per passar una estona divertida en família o amb els amics. Els nens – però també els adults – poden gaudir dels circuits muntats per les copes dels arbres per avançar sense tocar a terra a través de ponts tibetans, escales, tirolines, xarxes o túnels. I si el nivell d'adrenalina encara és insuficient, una altra forma de divertir-se sense tocar a terra és el **parapent**, amb diversitat d'oferta però amb dues recomanacions per volar fora dels límits del Parc Natural amb el Hike&fly que proposem tant a la **Gallina Pelada** com al **Puigllançada**,

dues muntanyes reconegudes i amb unes possibilitats d'iniciar vols impressionants.

Les característiques de la comarca, amb carreteres d'una gran qualitat per la seva tranquil·litat i amb enormes possibilitats pel fet de tenir ports de muntanya de tot tipus i categories, fa que existeixin marxes cicloturistes destacades. És el cas de la 4 Cims, la Ruta Minera o la Cadí Challenge, proves amb una participació molt alta i que recorren les carreteres del Parc Natural del Cadí Moixeró amb ports que ja han estat protagonistes de les grans voltes professionals i que poden ser considerats de primera categoria o de categoria especial per la seva llargària i duresa com són el Coll de Pradell, el Coll de la Creueta, Coll de Pal o els Rasos de Peguera.

L'oferta és inacabable i la llista d'opcions per practicar totes aquestes modalitats és llarga. D'altres esports, com les curses d'orientació guanyen força i comencen a aparèixer circuits regulats, així com l'evolució constant que tenen les curses de muntanya i que han propiciat la creació d'un circuit fixe com és l'Estació de Trail, situada a l'alt Berguedà i integrada pels municipis de Bagà, Guardiola de Berguedà, La Pobla de Lillet, Sant Julià de Cerdanyola i La Nou de Berguedà. L'Estació té trenta rutes disponibles, són recorreguts senyalitzats i geolocalitzats i que, per colors, marquen el seu nivell de dificultat. En total, són 475 quilòmetres marcats en diferents circuits que oscil·len entre els 7 i els 85 quilòmetres, fent-ho així apte per a tot tipus de corredors. Les curses de muntanya tenen al Berguedà, sens dubte, un escenari ideal amb proves

Via ferrada, Roques d'Empalomar. Foto: Marc Sixto.

Parc d'aventura. Foto: Òscar Rodbag.

de renom internacional ja consolidades com són l'UltraPirineu o l'Ultra-Catllaràs i d'altres que s'estan fent un lloc en el panorama de les millors curses com són l'Ensija Trail i el Trail del Moixeró. Els millors corredors del món fa anys que han descobert aquests camins i hi competeixen temporada rere temporada.

A l'hivern, quan el paisatge es cobreix de neu, els camins es poden recórrer amb raquetes de neu i les parts més altes permeten alguns itineraris d'esquí de muntanya. També es pot practicar l'esquí nòrdic a l'estació de Tuixent-La Vansa.

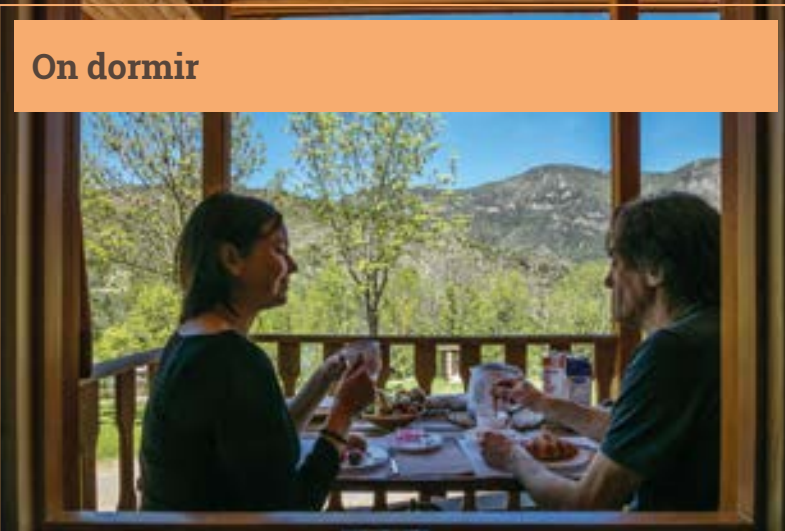

Foto: Rafael López-Monné

On dormir

On dormir

Foto: Rafael López-Monné

ESTABLIMENTS COL-LABORADORS

Associació Valls del Pedraforca

www.visitpedraforca.com

Turisme rural Molí del Casó

Terradellas, 10, BAGÀ
Tel: +34 938 244 076
www.molidelcaso.es

PCC-000416

Hotel La Pineda*

Raval, 50, BAGÀ
Tel: +34 938 244 515
www.hotelpineda.com

HCC-002220

Hotel Niu Descans*

Gaudí, 9, BAGÀ
Tel: +34 938 244 126
www.calbatista.com

HCC-004277

Hostal Cal Batista

Raval, s/n, BAGÀ
Tel: +34 938 244 126
www.calbatista.com

HCC-003471

Hostal Santuari de Paller

Ctra de Paller, Km 2, BAGÀ
Tel: +34 650 812 924
www.santuaridepaller.com

Refugi Rebost

Ctra. Coll del Pal, km13,2, BAGÀ
Tel: +34 608 736 714
www.refugirebost.cat

Cal Barbut

Afores s/n, FÍGOLS
Tel: +34 938 24 01 02
www.calbarbut.com

HUTCC-000311

Turisme rural Rústic Vilella

Cal Pere Vilella (Camí de Turbians), GISCLARENY
Tel: +34 637 536 350
www.rusticvilella.cat

PCC-000725

Refugi Vents del Cadí

Camí de Bagà al Coll de la Bena, Hostalet, GISCLARENY
Tel: +34 938 029 227
www.ventsdelcadi.com

Càmping Cadí Vacances 2a. Cat.

Camí del Molí s/n, GÓSOL
Tel: +34 636 066 465
www.cadivacances.com

KCC-000067

Turisme rural Ca l'Esteve

C. Vista Alegre, 11, GÓSOL
Tel: +34 973 370 126
www.calesteve.com

PCC-000137

Turisme rural Can Blanc de Vilacireres

Cases Can Blanc de Vilacireres, GÓSOL
Tel: +34 973 091 174 / +34 610 528 508
www.canblancdevilacireres.com

PCC-001122

Hostal Rural Cal Triuet

Pl. Major, 4, GÓSOL
Tel: +34 973 370 072
www.lacuinetadecaltriuet.com

Refugi El Molí de Gósol

El Molí s/n, GÓSOL
Tel: +34 636 564 310
www.molidegosol.com

Càmping El Berguedà 2a Cat.

Ctra. B400, km 3,5, GUARDIOLA DE BERGUEDA
Tel: +34 938 227 432
www.campingbergueda.com

Turisme rural Cal Gabriel

Riu de la Mola, 5, JOSA I TUIXENT
Tel: +34 973 370 142
www.calgabriel.es

Turisme rural Cal Farragetes

Coll, 7, JOSA I TUIXENT
Tel: +34 973 370 034
www.calfarragetes.com

Turisme rural Cal Pallerola

Montargull, LA VANSA
Tel: +34 610 331 966
www.calpallerola.cat

Bungalows Pedraforca

Ctra. B-400, SALDES
Tel: +34 938 258 044
www.bungalowspedraforca.com

Càmping Repòs del Pedraforca 1a.Cat.

Ctra. B-400, km 13,5, SALDES
Tel: +34 938 258 044
www.campingpedraforca.com

HCC-000614

PCC-000416

KCC-000173

PL-000250

PL-000074

PL-000542

KCC-000125

KCC-000125

Cal Jep Costa

L'Espà, SALDES
Tel: +34 636 007 395
www.caljepcosta.com

Càmping El Pedra 2a. Cat.

Ctra. B-400, km 13,5, SALDES
Tel: +34 938 258 044
www.campingpedraforca.com

Càmping Mirador al Pedraforca 3a.

Ctra. De l'Obaga, s/n, SALDES
Tel: +34 938 258 062
www.miradoralpedraforca.cat

Cal Roig

Paratge del Cruce, s/n, SALDES
Tel: 34 938 258 044
www.calroig.cat

Hostal Pedraforca**

Barri Maçaners, SALDES
Tel: +34 938 241 000
www.pedraforca.com

Hotel Ca l'Andreu***

Ctra. De l'Obaga, s/n, SALDES
Tel: +34 938 258 088
www.hotelcalandreu.com

Alberg Cal Manel

Pl. Pedraforca s/n, SALDES
Tel: +34 938 258 004
www.albergcalmanel.eu

Refugi Lluís Estasen

Des del Mirador de Gresolet, SALDES
Tel: +34 608 315 312
www.feec.cat

HUTCC-038424

KCC-000181

KCC-000146

HUTCC 044312

HCC-002868

HCC-004276

A J000 664

Refugi Gresolet

Gresolet, SALDES
Tel: +34 633 106 799

Refugi El Ferrer

Camí de Saldes a Gresolet, SALDES
Tel: +34 684 181 138
www.casacalferrer.com

Cal Rodó

Cal Rodó, s/n, VALLCEBRE
Tel: +34 636 007 396
www.calrodo.com

Turisme rural Cal Monjo

Cal Monjo, s/n, VALLCEBRE
Tel: +34 636 007 395
www.calmonjo.cat

Refugi La rectoria de Vallcebre

Pl. Església, s/n, VALLCEBRE
Tel: +34 606 388 977
www.rectoriavallcebre.com

HUTCC-030247

PCC-000462

ALTRES ESTABLIMENTS

BAGÀ

Càmpings:

● **Bastareny** 2a. Cat. • KCC-000110 • Ctra. Gisclareny, km 1 • 938 244 420

Hotels:

● **Hotel Ca L'Amagat*** • HCC-001734 • C. Clota, 4 • 938 244 032
www.hotelcalamagat.com

Apartaments / Habitatges d'ús turístics:

● **Ca l'Agustinet** • HUTCC-000203 • C. Mossèn Jaume, 46 • 938 245 078
● **HUTCC-000312/313/314** • HUTCC-000312 • Av. Districte, 1 • 938 244 173

Refugis:

● **Niu de l'Àliga** • La Tosa • 636 973 912 • www.feec.cat

CERCS

Hotels:

● **Hotel Santa Bàrbara **** • HCC-004431 • Pl. St. Romà, s/n, SANT CORNELI • 938 248 054 • www.hotelsanta-barbara.com

GISCLARENY

Apartaments / Habitatges d'ús turístics

● **Mas Cal Però** • HUTCC-000117 • Mas Cal Però, s/n • 630 662 066
www.calpero.com

GÓSOL

Turisme rural:

● **Cal Puxica** • PCC-000265 • C. Vista Alegre, 7 • 973 370 058 • www.calpuxica.com
● **Cal Tinent** • PCC-000378 • C. Canal 8 • 973 370 029

Hotels:

● **Cal Franciscó** • HCC-000563 • Ctra. Berga, s/n • 973 370 075
www.hostalcalfrancisco.com

GUARDIOLA DE BERGUEDÀ

Hotels:

● **El Jou***** • HCC-004449 • El Jou, s/n • 938 240 369 • www.eljou.com
● **Casa Duaner*** • HCC-00417 • Pl. Farga, 10 • 938 227 672 • www.elreodelavi.com

Apartaments / Habitatges d'ús turístics:

● **Apartaments Berguedà** • HUTCC-000004 • Pg. Hostal nou, 5 • 639 868 518
www.apartamentsbergueda.com
● **Montserrat Navarro** • HUTCC-000365 • Cases noves dels Collet, 2 • 687 459 649
● **Vip Immobles** • HUTCC-000351 • Ctra. de Ribes, 5-7 • 932 370 702
www.vipimmobles.com

Refugis

● **Cal Companyó** • Ctra. De Guardiola a La Pobla, km 2,2 • 630 987 826
www.calcompanyo.com
● **Sant Jordi** • Pista forestal de Bagà fins a l'Hostalet • 619 239 860
www.refugisantjordi.com

JOSA I TUIXENT

Apartaments / Habitatges d'ús turístics:

- **Apartaments Rurals Cal Roseta** • c. Riu de la Mola, 8, Tuixent • 606 252 227 • www.calroseta.com

Albergs:

- **Can Cortina** • Pl. Serra del Cadí s/n • 973 297 667
www.cancortina.cat

Refugis:

- **L'Arp** • Estació d'esquí de Tuixent • 665 329 193 • www.refugidelarp.cat

LA VANSA

Hotels:

- **Hotel Restaurant el Molí de Fórns** • Sorribes
630 783 490 • www.molidefornols.com

Turisme rural:

- **Cal Paller** • 616 958 650 • www.calpaller.com

Casa de colònies:

- **Els Falcons de Cornellana** • Casa de colònies els Falcons de Cornellana, s/n, La Vansa i Fórns • 658 814 266 / 937 450 594 • www.accac.cat

SALDES

Càmpings:

- **Can Susèn** 3a. Cat. • KCC-000159 • Ctra. B-400, km 10,5 • 938 258 103
www.campingsusen.com

Turisme rural:

- **Cal Mianet 'El Porxet'** • PCC-00072 • Cal Mianet • 610 465 645
www.calmianet.com
- **Cal Mianet** • PCC-000352 • 610 465 645 • www.calmianet.com

Hotels:

- **Cal General** • HCC-002994 • Afores, s/n • 938 258 054

Apartaments / Habitatges d'ús turístics:

- **Cal Grill** • HUTCC-000148 • Cal Grill, s/n • 938 258 166
- **Cal Pajant** • HUTCC-000148 Paratge Serra del Boix, s/n • 938 244 709

Refugis:

- **Serra d'Ensija** • Serra d'Ensija • 680 795 617 • www.feec.cat
- **Can Cadi** • Ctra. de l'Obaga, s/n • 938 258 044 • www.cancadi.com

Casa de colònies:

- **Pedraforca** • Ctra. B-400 Km 13 • 937 441 029 / 678 563 649
www.visitpedraforca.com/casa-de-colonies-pedraforca

VALLCEBRE

Turisme rural:

- **Cal Victòria** • PCC-000382 • C. Nicolau, 6 • 938 212 923 • www.calvictoria.com
- **Cal Ponç de Belians** • PCC-000921 • Casa Cal Ponç, s/n • 689 500 097

Hotels:

- **Ca l'Agustinet** • HCC-004347 • Ctra. de Guardiola a Saldes, km 7 • 937 441 362
www.racodelsangels.com

Apartaments / Habitatges d'ús turístics:

- **Masia Cap del Roc** • HUTCC-000474 • Masia Cap del Roc, s/n
650 610 911 • Instagram: masiacapdelroc
- **Cal Griera** • HUTCC-000397 • 938 227 388 / 618 425 181

Foto: Rafael López-Monné

On menjar

On menjar

Foto: Rafael López-Monné

ESTABLIMENTS COL·LABORADORS

Associació Valls del Pedraforca

www.visitpedraforca.com

Cal Batista

Raval, s/n, BAGÀ
Tel: +34 938 244 126
www.calbatista.com

La Pineda

Raval, 50, BAGÀ
Tel: +34 938 244 515
www.hotelpineda.com

Niu Nou

Av. Vila-seca, 1, BAGÀ
Tel: +34 938 244 253
www.niunou.cat

Santuari de Paller

Ctra. del Paller, Km 2, BAGÀ
Tel: +34 937 441 041
www.santuaridepaller.com

El Forn

Canal, 2, GÓSOL
Tel: +34 973 370 274
www.restaurantelforn.cat

La cuineta de cal Triuet

Pl. Major, 4, GÓSOL
Tel: +34 973 370 072
www.lacuinetadecaltriuet.com

Cafè bar Cal Farragetes

C. Coll, 7, JOSA I TUIXENT
Tel: +34 669 863 363
Instagram: [bar_cafe_calfarra](https://www.instagram.com/bar_cafe_calfarra)

Cal Gabriel

Camí del Riu de la Mola, 5, JOSA I TUIXENT
Tel: +34 973 370 142
www.calgabriel.es

Càmping Mirador al Pedraforca

Ctra. de l'obaga, s/n, SALDES
Tel: +34 938 258 062
www.miradoralpedraforca.cat

Ca l'Andreu

Ctra. de l'Obaga, s/n, SALDES
Tel: +34 938 258 088
www.hotelcalandreu.com

Alberg Cal Manel

Pl. Pedraforca s/n, SALDES
Tel: +34 938 258 004
www.albergcalmanel.eu

Hostal Pedraforca

Barri Maçaners s/n, SALDES
Tel: +34 938 258 021
www.pedraforca.com

Refugi Lluís Estasen

Jaça dels Prats - Pedraforca, SALDES

Tel: +34 608 315 312

refugiestasen@gmail.com

Càmping Repòs del Pedraforca 1a.Cat.

Ctra. B-400, km 13,5, SALDES

Tel: +34 938 258 044

www.campingpedraforca.com

La rectoria de Vallcebre

Pl. Església, s/n, VALLCEBRE

Tel: +34 606 388 977

www.rectoriavallcebre.com

Foto: Rafael López-Monné

ALTRES ESTABLIMENTS

BAGÀ

- **Ca l'Amagat** • Clota, 4 • 938 244 032 • www.hotelcalamagat.com
- **Cal Ramon** • C. Berga, 2 (Barri Terradelles) • 938 245 008

CERCS

- **Santa Bàrbara** • C. Santa Bàrbara, 1 (St. Corneli) • 938 248 179
www.restaurantsantabarbara.com

GISCLARENY

- **Cal Misèria** • Cal Misèria, s/n • 937 441 180

GÓSOL

- **Franciscó** • Ctra. de Berga, s/n • 937 370 075 • www.hostalcalfrancisco.es
- **Cal Vermell** • Pl. Major, 18 • 973 372 157
www.visitpedraforca.com/cal-vermell/

GUARDIOLA DE BERGUEDÀ

- **El Recó de l'Avi À** • La Farga, 10 • 938 227 672 • www.elrecodelavi.com
- **El Cadí** • Ctra. de Ribes, 9 • 938 227 265
- **El Collet** • Ctra. de Gósol • 939 227 269
- **La Brasa** • Cases Noves, 3 • 938 226 009
- **La Taverna** • Ctra. de Bagà, 29 • 938 226 987

JOSA I TUIXENT

- **Ca l'Amador** • Josa de Cadí • 973 370 046 • www.calamador.cat
- **Can Cortina** • Pl. Serra del Cadí s/n • 973 297 667
www.cancortina.cat
- **Cal Peritxola** • C. De la Riba • 690 662 153
www.facebook.com/calperitxola

SALDES

- **Cal General** • Afores, s/n • 938 258 054 • www.fondacangeneral.net
- **Cal Tahona** • Pl. Cadí, s/n. • Tel. 937449161 / 626 268 503
Afores, s/n • 938 258 054 • www.fondacangeneral.net
- **Cal Xic** • El Serrat, s/n • 664 149 686
- **Racó del Pedraforca** • Pl. Pedraforca, s/n • 609 216 458
- **Alberg Cal Manel** • Pl. Del Pedraforca, s/n • 938 258 004
www.albergcalmanel.eu
- **Restaurant "el Cruse" - Cal Xisquet**
Ctra. de l'Obaga, s/n • 938 258 040
- **L'Arc** • Pl. Pedraforca, s/n • 938 258 071

VALLCEBRE

- **Ca l'Agustinet - El Racó dels Àngels** • Ctra. B-400 Km 7,5
937 441 362 • www.racodelsangels.com
- **Cal Borni** • Ctra. de Fumanya, s/n • 619 453 304
- **Cal Bugui** • Pl. del Roser, s/n • 611 056 052
www.facebook.com/barbugui
- **Cal Sastre** • Pl. Església, s/n • 938 227 036
www.facebook.com/calsastrevallcebre

Foto: Rafael López-Monné

**On visitar
productors locals**

On visitar productors locals

Foto: Oscar Rodríguez

PRODUCTORS LOCALS COL-LABORADORS

Associació Valls del Pedraforca

www.visitpedraforca.com

Hort del Met

Can Andreuet (SORRIBES) GÓSOL

Tel: +34 617 678 755

www.hortdelmet.com

Refugi molí de Gósol

El molí de Gósol, GÓSOL

Tel: +34 636 564 310

www.molidegosol.com

La cervesera del Pedraforca

Pl. Pedraforca, 3, SALDES

Tel: +34 938 258 160

www.lacerveradelpedraforca.cat

Formatgeria Serrat Gros

Cal Codina (Ossera) LA VANSA

Cal Jepet (Josa de Cadí) JOSA I TUIXENT

Tel: +34 690 385 556

www.formatgeriaserratgros.com

ALTRES PRODUCTORS

BAGÀ

- **Cam del Cadí Moixeró** • C. Font del Sofre, 6 1r. 1a. • 620 041 664
www.camdelcadimoixero.com
- **Carnisseria Cal Negre** • C. Raval, 41 • 938 244 015 • www.fetaqui.com
- **Ecoav cola** • Ctra. C-16 Km 17 • 699 428 241 • www.pollastresecologics.cat
- **Els Bucs d'en Jaume** • C. Raval s/n • 666 556 138
- **Embotits Ca la Masa** • Pl. Catalunya, s/n • 938 244 005 •
www.embotitscalamasa.blogspot.com.es
- **Formatgeria Tiraval** • C. Galceran de Pinós, 11 Baixos • 699 073 112
- **Forn i pastisseria Obiols** • Pl. Galceran de Pinós, 25 • 938 244 081

GÓSOL

- **Cal Puxica** • C. Pintor Picasso, 7 • 973 370 261 • www.calpuxica.com

GUARDIOLA DE BERGUEDÀ

- **Cal Saus** • Ctra. de Ribes, 13 • 938 227 230
- **Carnisseria Xarcuteria Montse Saus** • Passatge Comerç s/n
938 227 063
- **Forn Cal Llu set** • C. Hostal, 9 • 938 227 330

LA VANSA

- **Herboristeria Nogué** • 973 298 228 / 608 938 348
www.herbesossera.com
- **Melmelades i conserves Cal Casal** • Cal Casal, s/n • 973 298 220

SALDES

- **Forn el Roure** • C. Serra d'Ensija, 16 • 938 258 000
- **La Carnisseria de Saldes** • C. Serra d'Ensija, 22 • 938 258 077
- **Mel del paratge de la Serra del Boix** • Casa Pere Periques s/n
607 026 575 • www.mic-em.com
- **Vedella ecol gica del Pedraforca** • Cal Pacient de Baix, s/n
609 791 095 • www.vedellaecologicadelpedraforca.com

VALLCEBRE

- **La Botigueta** • Dalila Almiñana • Ctra. de la Mina, s/n • 938 227 071
- **Xai ecològic Cal Coix** • Ctra. B-400 Km 3,5 • 630 224 781

COMERÇOS LOCALS COL-LABORADORS

Cal Xuko tatto&pircing

C. Raval, 25, BAGÀ
Tel. +34 938 244 509
calxuko@gmail.com

Farmàcia Josefina Costa Fornols

C. Serra d'Ensija, 24 baixos SALDES
Tel. +34 938 258 074
farmaciadesaldes@gmail.com

Foto: Rafael López-Monné

Què visitar i què fer

Què visitar i què fer

Foto: Marc Sixto

QUÈ VISITAR

Centre del parc natural del Cadí Moixeró

C. De la Vinya, 1, BAGÀ
Tel: +34 938 244 151
<http://parcsnaturals.gencat.cat/ca/cadi/>

Centre històric

BAGÀ
Tel: +34 619 746 099
www.turismebaga.cat

Centre medieval i dels càtars

Pujada de Palau, 7, BAGÀ
Tel: +34 619 746 099
www.turismebaga.cat

Monestir de Sant Llorenç

Sant Llorenç, BAGÀ
Tel: +34 664 567 581
www.monestirsantllorenç.cat

Museu de les Mines de Cercs

Sant Corneli, CERCS
Tel: +34 938 248 187
www.mmcercs.cat

Fumanya

Fumanya, FÍGOLS
Tel: +34 938 248 188
www.mmcercs.cat

Centre Picasso i Gósol

Pl. Major, 1, GÓSOL
Tel: +34 973 370 055
<http://gosol.ddl.net>

Centre de flora del Parc Natural del Cadí Moixeró i jardí botànic

Antiga casa forestal de Tuixent, JOSA I TUIXENT
Tel: +34 973 370 030
www.tuixent.cat

Museu de les trementinaires

Pl. Ajuntament, s/n, JOSA I TUIXENT
Tel: +34 973 370 030
www.trementinaires.org

Centre d'interpretació del massís del Pedraforca i de la mineria de Saldes

Pl. Ajuntament, s/n, SALDES
Tel: +34 938 258 046
www.saldes.cat

Centre astronòmic del Pedraforca

Casa Forestal, SALDES
Tel: +34 938 258 005
www.saldes.cat

QUÈ FER I AMB QUI

Associació Valls del Pedraforca

www.visitpedraforca.com

Els tres hereus

Guiatges culturals

C/ Sant Antoni, 28, BELLVER DE CERDANYA

Tel: +34 680 289 997

elstreshereus@gmail.com

Pedratour

Agència de viatges

C. Ciutat, 11, BERGA

Tel: +34 938 215 111

www.pedratour.com

Rutes Silvia Rovira

Guiatges a peu i BTT

Tel: +34 636 257 282

www.rutessilviarovira.com

Cuiol nature

Guiatges de natura

Colònia St Josep, bloc 3, pis 11, CERCS

Tel: +34 686 687 042

www.cuiolnature.com

Pèndol guies

Guiatges turisme actiu

VALLCEBRE

Tel: +34 650 833 479

www.pendolguies.com

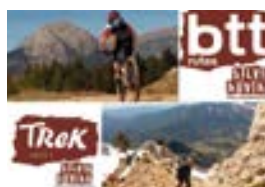
Espai actiu Vallcebre

Guiatges turisme actiu

Pla de la Barraca, VALLCEBRE

Tel: +34 650 833 479

www.espaiactiuvallcebre.cat

Fotos facilitades pels propis establiments

Parc d'aventura del Pedraforca

Palomera SALDES

Tel: +34 616 554 039

www.pedraforcaparcaventura.com

Estació d'esquí nòrdic Tuixent-La Vansa

TUIXENT - LA VANSA

Tel: +34 973 058 018

www.tuixent-lavansa.com

TaxiTrail

Servei de taxi 4x4

GUARDIOLA DE BERGUEDA

Tel: +34 637 839 969

www.taxitrail.com

ALTRES ESTABLIMENTS

SALDES

● **Altitud Extrem** *Guiatges turisme actiu* • 616 554 039

www.altitudextrem.com

Foto: Rafael López-Monné

**Comportaments
responsables**

Comportaments responsables

Foto: Oscar Rodbag

Ser un viatger responsable i minimitzar l'impacte que crea la vostra visita és important per a la sostenibilitat de la zona. Al cap i a la fi, el turisme sostenible és una manera de viatjar i explorar una destinació respectant la seva cultura, el seu entorn i les seves persones. Per això, si esteu gaudint d'uns dels nostres ecoviatges us agraiem que respecteu aquestes normes

Normes generals

- Respecteu la natura (flora, fauna i terra) i no introduïu espècies alienes de flora i fauna
- Mantingueu-vos als camins i rutes indicades i acampeu només en els llocs autoritzats
- Feu foc només a les zones autoritzades
- No llenceu brossa, emporteu-vos-la.
- Mantingueu les mascotes sempre lligades i sota el vostre control
- Circuleu i aparqueu els vehicles motoritzats només en zones autoritzades

Altres normes

- Quan entreu en una zona protegida, seguiu les normes i les instruccions del personal
- Tingueu cura de no danyar cap senyalització ni altres instal·lacions de l'itinerari
- Respecteu qualsevol tipus de propietat privada, inclosos els edificis i camps de conreu
- Respecteu el patrimoni cultural (esglésies, ruïnes, muralles i qualsevol altra construcció)
- Sigueu educats i correctes amb la població local i altres usuaris, inclosos excursionistes, genets i ciclistes
- Respecteu la pau i la calma del lloc

Recomanacions abans de començar

- Si camineu sols, expliqueu-li a algú el vostre itinerari.
- No sobreestimeu les vostres capacitats i escolliu la ruta segons les vostres capacitats físiques.
- Trieu la roba i l'equipament adequats
- Comproveu la previsió meteorològica abans de marxar i adapteu la vostra ruta segons la previsió.
- Recordeu-vos de portar força aigua.
- Informeu de qualsevol equipament malmès a l'autoritat corresponent

Foto: Rafael López-Monné

SI ESTEU DESCOBRINT ALGUNA DE LES 7 CARES DEL PEDRAFORCA, I VOLEU APROFUNDIR EN L'EXPERIÈNCIA

- Converseu amb la gent que viu al territori, l'intercanvi us enriquirà
- Viviu les tradicions, les festes i les fires locals, són un patrimoni cultural immaterial en rigorós directe
- Deixeu-vos acompanyar per un guia local, aprendreu i gaudireu molt més i us aportarà seguretat i tranquil·litat
- Tasteu la gastronomia i els productes locals, i apropau-vos als establiments on es produeixen
- Visiteu els centres d'interpretació del territori i la natura, els museus i altres equipaments similars
- Gaudiu, amb respecte, de la fauna, la flora i el patrimoni geològic, i feu el mateix amb el bestiar de muntanya. Deixeu-hi tot allò que veieu i que us agrada: roques, fòssils, flors, plantes o altres elements naturals.
- Utilitzeu poc el vehicle privat i, en acabar el viatge, compenseu la vostra petjada. (existeixen diverses webs on fer-ho. Moveu-vos a peu, en bici o en transport públic.
- Minimitzeu el consum de recursos, i deixeu el medi tal com us agradaria trobar-vos-el
- Trieu empreses certificades pel seu compromís amb l'entorn, i utilitzeu establiments locals per allotjar-vos.
- Retorneu a la natura i al territori una part de la felicitat que us han aportat durant l'estada

Foto: Montse Algerich

SI ESTEU PENSANT EN GAUDIR D'ALGUNA ACTIVITAT EN EL MEDI NATURAL

- Gaudiu del silenci i la pau que hi ha als entorns naturals i rurals on practicareu la vostra activitat
- Trieu itineraris i activitats que s'ajustin a la vostra experiència i preparació física. En cas de ser un grup, tingueu en compte al menys preparat.
- Informeu-vos abans de sortir de les característiques de l'itinerari que heu escollit, de la previsió meteorològica i de les possibles situacions de risc
- Equipeu-vos amb la roba i el material adequats a l'activitat prevista i a l'època de l'any, i emporteu-vos aigua i menjar suficients. A l'hivern extremeu les precaucions i acompanyeu-vos d'un guia si no teniu experiència en terrenys nevats.
- Porteu mapes i dispositius per seguir l'itinerari, així com materials bàsics que aporten seguretat. Si fos necessari tingueu present el telèfon d'emergències: 112.
- Seguiu les pistes i els camins senyalitzats i eviteu aquells d'accés restringit o de propietat privada
- Tanqueu les portes, els filats i les tanques que us trobieu als itineraris, són clau per mantenir el bestiar
- Eviteu utilitzar sabons i cremes solars si us banyeu en rius, fonts, gorgs o llacs
- Informeu els agents rurals o els responsables de l'espai protegit si us trobeu animals morts o ferits, camins o equipaments en mal estat o altres incidències
- Si us ha agradat, compartiu l'experiència i l'itinerari que heu resseguit, llevat de les localitzacions exactes d'espècies protegides

Foto: Rafael López-Monnié

Com arribar

Com arribar

Foto: Oscar Rodbag

Viatjar de forma responsable en temps de canvi climàtic? Si, tu pots! Simplement compensa les teves emissions de CO₂...

Arribar a les nostres zones de muntanya des d'altres parts d'Europa o del món no seria possible sense viatges aeris. Tanmateix, l'aviació és un dels majors emissors de gasos d'efecte hivernacle i, per tant, contribueix al canvi climàtic antropogènic de manera decisiva.

Afortunadament, podeu compensar voluntàriament la petjada de carboni generada en una de les iniciatives de compensació del carboni existents. Normalment, aquestes iniciatives ofereixen una eina web amb una calculadora perquè tothom pugui calcular el preu de les seves compensacions de carboni. Si compres el CO₂ emès, pots mitigar les teves pròpies emissions de gasos d'efecte hivernacle procedents del transport (per exemple, el teu vol), però també d'utilitzar fonts d'energia no renovables durant la teva estada.

Els ingressos rebuts es dediquen generalment a projectes de gestió forestal de dintre o de fora però també a la conservació de la biodiversitat en col·laboració amb gestors locals. Podeu contribuir a aquests projectes amb petites quantitats. Per exemple, els desplaçaments d'un vol de Berlín a Tessalònica (anada i tornada) costen menys de 20 euros, i d'Estocolm a Catània, uns 30 euros.

Podeu compensar les vostres emissions allà on vulgueu. Us proposem utilitzar "Atmosfair", una de les plataformes més conegudes i fiables. Només cal fer una ullada a www.atmosfair.de.

Gràcies per fer possible un viatge responsable i sostenible.

Foto: Montise Argerich

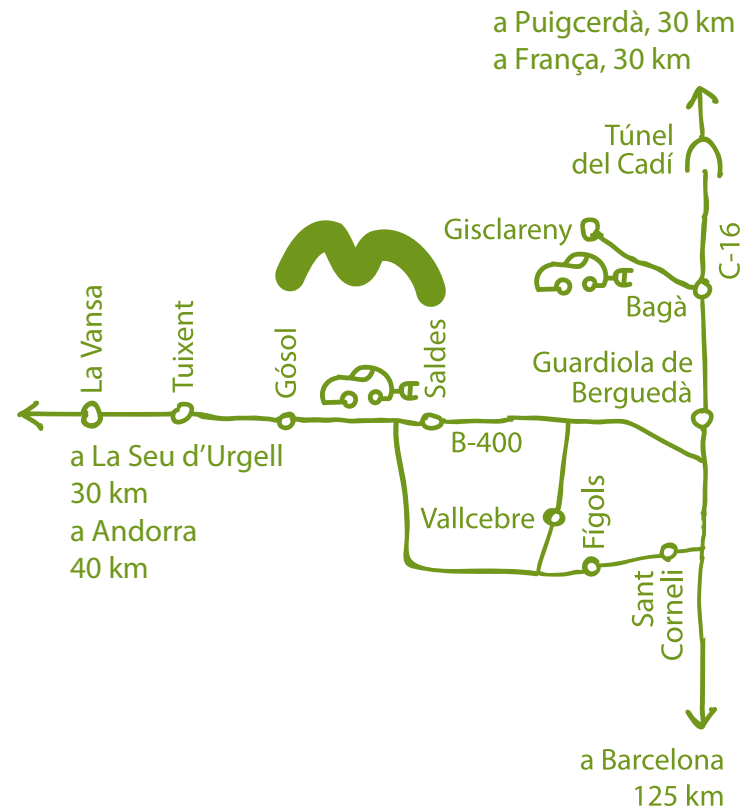

Foto: Rafael López-Monje

Glossari

Glossari

Foto: Rafael López-Monné

En aquest apartat hi trobareu diverses abreviacions que s'han fet servir a la guia així com també la descripció de les icones utilitzades.

BTT. Bicicleta tot terreny

Lloc d'interès natural

Mirador

Museu o centre d'interpretació

Lloc d'interès cultural

Lloc d'interès geològic

Lloc d'interès paleontològic

Lloc d'interès miner

Església romànica / Santuari

Salt d'aigua o riu

Dolmen

Espeleologia

Arbre monumental

Escalada

Descens de barrancs

Via ferrada

Parapent

Esquí de fons

Ruta a peu

Ruta en bicicleta de muntanya

La **xarxa** de Muntanyes Emblemàtiques del Mediterrani és una xarxa de **nou muntanyes** que es troben a l'entorn del **mar Mediterrani, a França, Grècia, Itàlia, Espanya i Albània**. Aquests territoris estem treballant en uns **reptes** comuns:

- preservar els valors **patrimoniais**;
- compartir experiències positives i bones pràctiques; i
- incrementar el **reconeixement internacional**

Les muntanyes que formem part d'aquesta xarxa hem implementat el nostre **ecoviatge EMbleMatiC**, una **experiència sostenible** per **explorar** les **singularitats** d'aquestes regions i descobrir un món **d'activitats** ofertes per la gent del territori. Durant els ecoviatges, la **natura** i la **cultura** s'uneixen i transmeten el **caràcter emblemàtic** del territori, que el visitant viurà amb els cinc sentits.

Project co-financed by the European Regional Development Fund